

PRIMORSKI DNEVNIK

Poština plačana v gotovini
Abb. ostale i grupp

Cena 150 lir

Leto XXXII. Št. 167 (9472)

TRST, sobota, 17. julija 1976

PRIMORSKI DNEVNIK je začel izhajati v Trstu 13. maja 1945, njegov predhodnik PARTIZANSKI DNEVNIK pa 26. novembra 1943 v vasi Zakriž nad Cerknim, razmnožen na ciklostil. Od 5. do 17. septembra 1944 se je tiskal v tiskarni »Doberdoba« v Govcu pri Gorenji Trebuši, od 18. septembra 1944 do 1. maja 1945 v tiskarni »Slovenija« pod Vojskim pri Idriji, do 8. maja 1945 pa v osvobojenem Trstu, kjer je izšla zadnja številka. Bil je edini tiskani partizanski DNEVNIK v zaslužni Evropi.

Olimpiada in naš čas

Velika predstava se začne. Na njo smo čakali štiri leta. Po Münchnu rekordov in veličastja, pa tudi krvi in smrti, je svet štiri leta pričakoval nove igre, ki naj bi olimpijske misli prinesle tisto prečiščenje, ki jo je javnost v zadnjih desetletjih vedno bolj pričakovala a se je od njih iger do drugih vedno bolj oddaljevala.

Montreal v tem ni bil izjema. Pričakovani ni izpolnil. Prinesel ni nobene novosti. Potrdil je krizo olimpijske misli. Tega niti današnja bogata koreografija slavnostne otvoritve ne bo mogla zakriti. Preveč je bilo, namreč, v zadnjih dneh (in že prej) dogodkov, ki so pretrgli veliko in častljivo olimpijsko stavbo prav do njenih temeljev.

Nihče več ne oporeka dejstvu, da so olimpijske igre ena največjih sodobnih manifestacij naše družbe, toda vsa ta nadstavba svetovne telesne kulture je predolgo rasla ločena od tokov življenja, ki so jo obdajali in valovali okrog nje. Zapiralec je v svoj slonokoščeni grad decoubertinizma, ki je iz svojih olimpijskih višav zrl na dopajanje v svetu s prezirom, prepričan, da Courbertain potegnil iz naštnila tisočletij starim Grkom tako svete igre, da so zaradi njih oklicali »time out« v svojih vojnah in vojnicah, je že davno umrl. Življenje je korakalo naprej, olimpijska misel pa se je ustavila, stala in zrla za njim, ter se čudila, da je ne čaka: dejstva, da bi morala tudi sama za njim, ni nikoli razumela. In čim več časa je svet korakal, olimpijski velmože so stali, večja je bila razdalja med območji.

Ta razdalja je danes eno ključnih vprašanj sodobnih olimpijskih iger.

Današnjemu svetu daje ton politika. O tem, kakšna je, ne bi razpravljali. O njej je toliko sodb, kolikor nas tlači naš mali planet. Toda dejstvo, da nam življenje kroji politika, ni mala, za vsakdanjo rabo, pa tista velika, ki nam naganja z grozljivimi možnostmi srh v kosti, tega nihče ne zanika. Prav to so hoteli zanikati plemeniti in ugledniki iz mednarodnega olimpijskega odbora. In tako je orislo do kratkega stika, ki je ogrozil vso veliko olimpijsko stavbo. Olimpijske igre, ki so danes izgubile že vso svojo patino neodoljivosti so postale ne le športna boršče, ampak tudi poligon uspešnih družbenih tedev, ki nas tarejo v mednarodnih odnosih, gospodarstvu, družbenih vprašanjih in drugod. Tega dosti je v mednarodnem olimpijskem odboru niso hoteli vedeti.

Kaže, da se zdaj vsaj nekoliko spreminja. Mora se. In še se bo moralo. Kajti mednarodni olimpijski odbor je s tem, ko je spoznal absurdnost svojih stališč do vprašanj, ki so danes jasne že vsakemu zemljanu, v bistvu le odprl vrata za številna druga vprašanja, ki tarajo to organizacijo. Treba bo reševati pomembna vprašanja telesne kulture in s tem velikega, vse pomembnejšega dela našega družbenega življenja. Na vrata trka nereseno vprašanje amaterizma, stmuliranja tekmovalcev, vprašanje revnega in bogatega športa in vrste drugega. To so velike naloge, katere je vsaka štiri leta olimpijski gigantizem prekril s svojim »si-jajem«. Toda pod pepelom je tlela žerjavica. Na vsakih igrah šine iz pepela močnejši plamen. Tako je bilo tudi letos tudi v Montrealu. In ta plamen opozarja, da je treba v igrah videti več kot le paradno rekordov. Olimpijska misel je velika možnost, kapital, katerega bi bilo škoda zapraviti. Igre zato pozdravljamo in sprejemamo kot del našega časa. Toda tudi one morajo sprejeti naš čas. Tak, kakršen je, kajti čeprav ni najboljši, je vendarle naš.

BOJAN PAVLETIC

Olimpijske igre v barvah po TV

RIM, 16. — Po štirih letih, po olimpiadi v Münchnu, bo italijanska televizija od jutri zvečer ponovno oddajala olimpijski program v barvah. Po nekaterih ocenah računajo, da ima v Italiji 600.000 družin barvni televizor. Večina od njih je v seve-ni in srednji Italiji, kjer je dlje časa lahko gledajo koprsko, švicarsko in francosko barvno televizijo. Olimpijski program v barvah bo trajal do 1. avgusta. Si-cilijer pa bodo tudi v Italiji kmalu začeli redno oddajati barvni program. Po konvenciji med RAI in ministrstvom za telekomunikacije bi se morale oddaje začeti 11. avgusta letos. Konvencijo pa mora še potrditi ministrski odbor za gospodarsko načrtovanje.

PO ZAKLJUČKU SEJE CENTRALNEGA KOMITEJA

Večina novega vodstva PSI izvolila B. Craxija za tajnika

Glasovanja so se vzdržali pristaši Lombardijeve levice, Bertoldi in Giolitti - Vittorelli bo verjetno novi glavni urednik dnevnika »Avanti«

RIM, 16. — Bettino Craxi je torej novi politični tajnik PSI. Izvoljen je bil na dopoldanski seji vodstva stranke, vendar ga niso imenovali soglasno. Zanj so — v bistvu — glasovali pristaši De Martinove struje (brez De Martina, ki se je umaknil iz aktivnega političnega življenja), Nennijeva skupina in Mancinijeva bivša struja. Glasovanja so se vzdržali pristaši Lombardijeve levice, Bertoldi in Giolitti.

Tako se je v socialistični stranki razbila enotnost, ustvarjena na nedavnem kongresu »alternatives«. Socialisti ohranjajo soglasje, ko gre za politično usmeritev, glede ljudi, ki naj jo uresničujejo pa se je na koncu zasedanja centralnega komiteja dopolnilo ločevanje, ki je polagoma in protislovno prihajalo na dan po odstopu De Martina. Ni se jasno, kaj se je zgodilo v socialističnem vrhu, vendar vse kaže, da je pred potrebo korenite obnove metod dela in večje uspešnosti v političnem usmerjanju stranke. CK PSI je prejšnje dni bil pred izbiro, ki se je dala strniti v dveh imenih: Giolitti, ki bi kot tajnik posebej ljal kongresne smernice obnove v stranki in Craxija, ki je hočeš nočeš vedno rezultat pogovora s »strujami«, ali točneje »bivšimi strujami«. Res je namreč, da je CK PSI sklenil razpustiti organizirane struje v stranki, vendar se tega sklepa niso držali. Bivše struje so se kljub vsemu sestajale, celo dlje kot »plenum« centralnega komiteja. Celo za izvolitev novega vodstva je prevladal ključ iskanja političnega ravnotežja med bivšimi strujami.

Tako so prejšnjo noč izvolili novo vodstvo stranke. V njem je 13 nekdanjih pristašev De Martina (v primerjavi s prejšnjim vodstvom sta dva manj) in sicer: Manca, Lauricella, Mosca, Arfe, Vittorelli, Marini, Seppia, Tempestini, Capria, Giolitti, Pedrazzi, Avolio, Galli, nadalje 7 Mancinijevih pristašev (Mancini, Balzamo, Aniasi, Celdoro, Landolfi, Cassola, Neri), šest Lombardijevih pristašev (Lombardi, Signorile, Cicchitto, De Michelis, Giannotta, Spano), trije Nennijevi pristaši (Craxi, Formica, Lagorio) ter Bertoldi in Querci.

Iz starega vodstva stranke so bili izločeni, ali so se umaknili: De Martino, Loris Fortuna, Labriola, Livio Labor, Vincenzo Gatto, Tira-

Noveizvoljeni tajnik PSI Bettino Craxi odgovarja na vprašanja časnikarjev po razgovoru s poverjenim predsednikom vlade Andreottijem, ki je trajal dve uri in pol. Poudaril je, da se stališča KD in PSI niso zblížala in da bo zato kriza še dolga.

(Telefoto ANSA)

DANES

Bettino Craxi je novi tajnik PSI. Imenovalo ga je sinoči izvoljeno vodstvo stranke, vendar ne soglasno: zanj niso glasovali pristaši Lombardija, Bertoldi in Giolitti. Zadnji seji centralnega komiteja sledijo tudi polemike, ker je tudi novo vodstvo stranke bilo izvoljeno po »ključu« komaj razpuščenih organiziranih struj. To se je pokazalo tudi pri imenovanju organizacijskega tajništva, v katerem se po en predstavniki vsake izmed bivših struj. Novi glavni urednik strankinega glasila »Avanti« pa bo poslanec Paolo Vittorelli.

Medtem nadaljuje Andreotti posvečevanje za sestavo vladnega programa. Ves dan je sprejel ambasadorske stranke ustavnega loka, vendar se je skoraj šest ur pogovarjal samo s socialisti in komunisti. Craxi je poudaril, da se stališča PSI in KD

boschi. Coen, Bartocci, Zagari, Codignola in Mariotti.

Craxiju so kmalu po izvolitvi brzojavili čestitke ostali tajniki strank, od Berlinguerja in Zaccagninija do Zanoneja. Posebno zadovoljstvo je izrazil predstavnik PSDI Cariglia, ki je poudaril, kako da družbi socialisti in socialdemokrate »povsem različno gledanje na razvoj Evrope do komunistov«.

Po srečanju Craxija z Andreottijem se je socialistično vodstvo še enkrat sestalo v popoldanskih urah. Izvolili so »organizacijsko« tajništvo v katerem bodo: Lauricella, Manca, Signorile in Landolfi, se pravi v bistvu po en predstavnik za vsako izmed komaj razpuščenih struj. Craxi je imenoval tudi novega ravnatelja lista »Avanti« in sicer polsancu Paola Vittorellija, ki je do nedavnega urejal genovski dnevnik »Il Lavoro«. Vittorelli je dejal, da bo sprejel samo, če bo na to pristal sindikalni odbor uredništva socialističnega dnevnika.

Po seji vodstva se je novi tajnik PSI zadržal nekaj časa v družbi s časnikarji. Na vprašanje, kakšne naloge čakajo stranko je Craxi naj-

prej dejal, da »morajo socialisti priti ven iz katakomb in se lotiti politike«. Dejaj, da nasprotuje »frontizmu«, pa tudi sodelovanju s KD v okviru nekdanjih zavezništva. Potrebno je, poudarja novi tajnik PSI, da se v Italiji okrepi »socialistični privlačni pol«, ki naj pospešuje »razvoj KPI v evropskem in demokratičnem smislu«. Kajti ta razvoj je po Craxijevem mnenju še le na začetku.

Po seji socialističnega vodstva so se vnele tudi prve polemike. Antonio Giolitti, ki je bil tudi kandidat za tajnika, vendar ga je podpirala predvsem leвица, medtem ko ga Mancini ni maral, je izjavil, da se ne prišteva k »evćini v stranki«.

Se ostrejši je bil Aldo Venturini, ki je dejal, da je prva dva dni seje CK PSI »gojil, skupaj z bazo v stranki, naivne utvare«, vendar je kmalu spoznal, da ni tako. »Rekli smo, da bomo razpustili struje, to samo v besedah, kajti vse ostaja pri starem. Celo kandidati za vodstvo so bili izbrani po tem ključu. Soglasno smo odobrili dokument, ki ga štiri skupine razumejo vsaka po svoje.«

TEMELJNO VPRAŠANJE JE VSEKAKOR ODNOS DO PSI IN KPI

Andreottijevi pogovori z voditelji strank ustavnega loka o sestavi vladnega programa

Craxi poudaril, da bo kriza še dolga, ker se stališča PSI in KD niso zblížala. Previdne izjave Berlinguerja, ki pa poudarja samostojno odločanje komunistov

RIM, 16. — Andreotti je zaključil prvi krog ločenih posvetovanj s strankami o vladnem programu. Iz pogovorov izhaja vsaj ena gotovost: vlada ne bo sestavljena pred Velikim šmarom. »Vsekar mu bo uspelo«, je izjavil La Malfa.

Vsekar pa ostaja nad možnostjo sestave nove vlade dvoje vprašanj: kakšen bo odnos vlade do komunistov, kako se bodo obnašali socialisti.

O prvem vprašanju so izjave Berlinguerja po dveh urah in tri četrti pogovora z Andreottijem (sprejel ga je zvečer) bile, kot po navadi, zelo

previdne. To previdnost pripisujejo mnogi tudi dejstvu, da niso povsem seznanjeni nameni PSI.

Berlinguer je časnikarjem povedal, da mu je Andreotti orisal svoj program, komunisti pa so mu izročili dokumentirane predloge. Ste govorili tudi o političnih formulah? Na časnikarjevo vprašanje je Berlinguer odgovoril, da se je »naravno govorilo tudi o odnosih med strankami, vendar je že Zaccagnini povedal, kje naj bo KPI: v opoziciji«. Berlinguer je smejel dodal: »Tajnik KD nam je svetoval tudi, kako naj se v opoziciji obnašamo. Mi se mu zahvaljujemo za nasvete, vendar mislimo, da imamo sami dovolj izkušenj.«

S tem v zvezi so ga vprašali, ali meni, da se je stališče KD spremenilo. »Nikakor ne. V bistvu ni spremenjeno«. Torej ste razpravljali predvsem o programu? »V tej fazi da, samo o programu. Vendar bi program radi dobro poznali in tudi jamstva, da ga bodo zares uresničili.«

Kaj torej namerava storiti KPI? »Prizdružemo si pravico, da po analizi programa vlade, njene sestave in splošne politične usmeritve, sami odločimo (če nam to druge stranke dovolijo), kakšno bo naše zadržanje do nove vlade.«

Opoldne je Bettino Craxi bil pri Andreottiju. Tajnik je bil komaj nekaj minut. Z njim je bil Pietro Nenni. Razgovor z Andreottijem je bil razmeroma dolg, dve uri in pol. Andreotti je govoril predvsem o političnih formulah in ponudil socialistom, naj bi naravnost vstopili v vlado. Craxi je takoj odbil možnost, ki bi vodila KD - PSI, ni pa zavrnil možnosti enobravne vlade KD. Andreotti je Craxija opozoril, da je za KD težko pojmovati vlado, ki bi imela v večini tudi komuniste. Nato je socialistom orisal program, za katerega je dejal, da bi bil »dober za zasilno vlado«, katere pa »ne bo«. Odposlanstvo PSI je to izjavo vzelo na znanje. Nato so poudarili, da vlada lahko deluje le, če bo uživala široko podporo v javnosti, torej tudi od komunistov.

Po srečanju je Craxi dejal časnikarjem: »V bistvu se naša stališča niso zblížala. Bo torej potrebno za rešitev krize dolgo časa?« »Mislim, da je pot še dolga«, je odgovoril Craxi in napovedal, da je namenavajo socialisti sprožiti pobudo za srečanje tistih strank, ki so »blizu socialističnim stališčem«. V mislih ima srečanje s komunisti in z laičnimi skupinami.

Neki časnikar ga je polemično vprašal, ali ni bil na pogovorih neizprosen samo zato, ker je komaj bil izvoljen za tajnika stranke. Craxi ni odgovoril, pač pa je njegov spremljevalec, poslanec Di Vagno, dejal na hodniku: »Bodite brez skrbi. Novembra se vrnemo v vlado, z Mancinijem na čelu.«

Po kosilu se je Andreotti krajše srečal z voditelji KD, nato pa je sprejel socialdemokrate in republi-

ZARADI PREPOČASNEGA UKREPANJA ZA OBNOVO PRIZADETIH PODROČIJ

V VIDMU IN TRSTU MNOŽIČNI MANIFESTACIJI LJUDI IZ KRAJEV, KI JIH JE UNIČIL POTRES

Predstavniki manifestantov so v deželni palači izročili predstavnikom dežele in političnih strank dokument s svojimi zahtevami - Svoj gnev so manifestanti izražali z vzkliki in transparenti - Ostre kritike treh sindikalnih govornikov v Vidmu

Demonstranti na shodu na Trgu 1. septembra v Vidmu.

Prebivalstvo področij v furlanski nižini, Karniji, Beneški Sloveniji, Režiji in Kanalski dolini, ki jih je uničil katastrofalen potres 6. maja letos, je včeraj stopilo na ulice v Vidmu in v Trstu. Mera njegove skrajne potrebnosti in pripravljenosti na prenašanje žrtve je prekipela. Odgovorne državne in deželne oblasti več kot dva meseca po katastrofi niso izpolnile, kar so od prvega dne po potresu nepovedale, obljubljale in zagotavljale. Ljudje so ogorčeni nad počasnim ukrepanjem, življenje pod šotri je nevarno, zlasti za starejše ljudi in otroke, konkretne pomoči, konkretni ukrepi za začetek obnove pa ni in ni. Blizata se jesen z dežjem in zima, ljudje potrebujejo streho nad glavo, obnova poškodovanih hiš pa se sploh še ni začela, da o novih gradnjah, pa čeprav le montažnih hiš, niti ne govorimo. Ljudje so sili hinavskega poveljevanja. Trdnega furlanskega in gorskega prebivalstva in ne bodo dovolili, da bi se v Furlaniji in Beneški Sloveniji ponovil škandal Belice na Siciliji.

Vsa ta ogorčenost je prišla do polnega izraza tako v Vidmu kot v Trstu, kjer so v sprevodih stopali tisoči, in tisoči, starci in otroci, mladina, moški in ženske in skandirali gesla s svojimi zahtevami in svoj gnev proti oblastem.

Manifestacijo v Vidmu so organizirale gorske skupnosti, sindikalne organizacije CGIL, CISL, UIL ter deželni federaciji KPI in PSI. Sprevod je bil veličasten. Prevladovala so gesla »Najprej hiše, potem cerkve«, »Opke in ne besede«, »Naj gredo na delo v tužno Comelli in deželni odbor«, pa še razna lokalno obarvana gesla kot »Dolina jezera se joče«, »Smo za gradnje in

Pogovori Ford-Schmidt

WASHINGTON, 16. — Tukaj da je bilo veliko zanimanje za pogovor med Fordom in zahodnonemskim kanclerjem Schmidtom, ki sta obravnavala predvsem potrebo po uveljavitvi dogovorov sklenjenih na konferenci v Portoriku, da se izboljša mednarodno gospodarsko sodelovanje, vprašanja atlantske zveze, odnose med Zahodom in Zahodom, pogajanja o omejitvi strateškega orožja in položaj v Evropi.

BEOGRAD, 16. — Podpredsednik predsedstva Jugoslavije Viduje žarković je danes sprejel v Beogradu delegacijo maverantskega parlamenta, ki mu je izročila ustno poslanico maverantskega predsednika Dadaha za predsednika Tita. Ob tej priložnosti so se pogovarjali o bližnji konferenci nevrščinskih držav v Columbu in dvostranskih odnosih.

Na dvomov, da bo prvi znak »dobre volje«, če obstaja, možni dogovori za mestno upravo v Rimu.

CANDIDA CURZI

PO IZVOLITVI PRVEGA PREDSEDNIKA REPUBLIKE

Socialistu M. Soaresu mandat za sestavo portugalske vlade

Vlada bo enobravna - Pooblašeni predsednik napovedal napreden program

LIZBONA, 16. — Novi predsednik republike Portugalske general Antonio Ramalho Eanes je danes sprejel sprejel tajnika portugalske socialistične stranke Maria Soaresa in mu podelil mandat, da sestavi novo vlado. Ta vesi ni presenetila nikogar, saj se je že vedelo, da bo Soares dobil mandat za sestavo nove vlade, potem ko je njegova stranka dobila relativno večino glasov na zadnjih parlamentarnih volitvah, obenem pa je bil predsednik republike izvoljen s podporo Soaresovih socialistov.

Mario Soares

Predvidevajo, da bo Soares v začetku prihodnjega tedna predstavil vlado in vladni program parlamentu. Gotovo je, da bo nova vlada manjšinska, se pravi socialistična, vključujoče nekaterih neodvisnih politikov in izrazil upanje, da bo imela vlada v parlamentu podporo še drugih političnih sil.

Soares je po pogovoru s predsednikom republike izjavil, da sprejema mandat in da bo sestavil zelo napreden program. Sporočil je tudi, da se bo jutri in v ponedeljek posvetoval z ostalimi strankami, sindikati in drugimi socialnimi organizacijami. Vodstvo socialistične stranke pa je tik pred poveritvijo mandata Soaresu objavilo sporočilo, v katerem pravi, da bo socialistična stranka sestavila socialistično vlado brez zavezništva in brez kompromisov, ki bi do delovala v korist portugalskih delavcev.

MADRID, 16. — Novi predsednik španske vlade Suarez je že drugič sprejel glavnega tajnika Ljudske

proti izseljevanju in še druga. Ob tem velja opozoriti, da se je mesto ustavilo. Da bi bilo prisotno čim večje število ljudi, so v Vidmu sindikati vseh strok ob 16. uri oklicali enurno stavko, ki pa je trajala več ur.

Sprevod manifestantov se je počasi premikal po mestnih ulicah od zbirnega kraja na Trgu 1. maja ter se je naposled ustavil na Trgu XX. septembra, kjer so spregovorili predstavniki gorskih skupnosti, sindikatov ter političnih strank. Prisotne so bile razne sindikalne organizacije iz vse dežele, poleg njih pa tudi predstavniki pokrajini Trsta, Gorice, Tržica in Pordenona, predstavniki tržaške federacije KPI, PSI in drugih strank, predstavniki občin Dolina, Milje, Devin-Nabrežina in Zgonik, tovarniški svet največjih deželnih industrij in drugi.

Manifestanti so z vzklikanjem gesel in s transparenti protestirali proti neučinkovitosti odgovornih organov, proti zamudi pri izvajanju del za presnovo področij, proti centralizaciji deželne oblasti, predvsem pa proti izseljevanju, ki grozi furlanskemu ljudstvu ter Slovincem iz Terseke in Nadiških dolin.

Obnova naše dežele mora postati državni problem ter državna odgovornost vseh prebivalcev. Zbrana množica je složno dokazala, da se boče skupno boriti za dodelitev deželne oblasti krajevnim ustanovam, za soudeležbo vsega ljudstva pri odločanju o izbiri za nove gradnje in popravila, za ljudsko kontrolno nad delovanjem oblasti, za sprejemo zakona št. 17 o popravilu hiš, ki so bile poškodovane ob potresu, za učinkovite rešitve socialne oskrbe prebivalstva (menze, občinske prodajalnice, nadzorstvo nad cenami itd.), za dostojno ureditev novih stanovanj pred septembrom, za ureditev socialnih in sanitarnih služb, za davčne olajšave prizadetim, za prostovite vojaške službe mladim s potresnega področja, za odpravo vojaških služnosti v naši deželi in še za uporabo vojaških moči za obnovo prizadetega področja.

Najprej je manifestantom spregovoril predsednik huminske gorske skupnosti Ado Madile, ki je spomnil prisotne na napake in zamudo, s katero se je lotila deželna uprava. Poleg tega je predstavnik gorske skupnosti, zahteval geološke tehnike, da bi pregledali potresno področje. Dejal je, da ljudi ne zanimajo za

(Nadaljevanje na 3. strani)

Predlogi sindikatov za stvarne pogovore z novo vlado

RIM, 16. — Izvršni odbor sindikalne federacije je ob zaključku dvodnevne sejanja izglasoval obširno resolucijo, v kateri odobrava in povzema osnovne točke in predloge, vsebovane v poročilu, ki ga je imel zvezni tajnik CGIL Schede. Še posebno resolucija sprejema predloge za gospodarske in socialne politike, ki so sindikati zagovarjali in ki jo bodo branili na sestankih z novo vlado.

Resolucija osvaja stališča tajništva sindikalne federacije glede političnih odnosov, se pravi glede vladnega programa, ki mora imeti najširšo podporo političnih sil in ki ne sme zavračati sodelovanja nobene od strank ustavnega loka. Poleg tega zaključni dokument sprejema predlog o začetku vsedravnih pogajanj glede starostne doklade, preureditve letnih dopustov in medtedenskih praznikov. Poleg tega resolucija pravi, da bodo morali vlada in delodajalci vsaj v začetku začeti reševati vprašanje podjetij z državno udeležbo, cene denarja, kreditov za kmetijstvo, ljudske gradnje in mala ter srednja podjetja.

Jugoslovanski veleposlanik na Dunaju obiskal Koroško

CELOVEC, 16. — Na vabilo obeh glavnih organizacij koroških Slovencev je bil včeraj v danes na obisku na Koroškem jugoslovanski veleposlanik v Avstriji Gustav Vlahov. Pogovarjal se je s predstavniki obeh glavnih organizacij, obiskal pa je tudi več krajev na dvojezičnem ozemlju ter manjšinske institucije in njihove gospodarske ustanove, da bi se seznanil z novim položajem slovenske manjšine na Koroškem, potem ko je avstrijski parlament sprejel zakon o preštevajanju in zakon o narodnostnih skupnostih. Vlahov je izrazil upanje, da bo pravičen boj koroških Slovencev za obstoj in raz-

voj uspešen ter da bo Avstrija čimprej došla do mesta izpolnitve določil državne pogodbe, posebej še člen 7.

Danes so obe glavni organizaciji koroških Slovencev obiskali tudi predsednik in podpredsednik največje organizacije slovenskih izseljencev v ZDA Slovenske narodno jednote Frank Groser in John Šabec. Predstavniki koroških Slovencev so jima pojasnili položaj slovenske skupnosti na Koroškem. Predsednik Slovenske narodne podporne jednote v ZDA sta obljubila koroškim Slovincem vso podporo v njihovem boju za obstoj.

Iran v letu 2535

Nova peresa v kapi bele revolucije

Bogata država ob Perzijskem zalivu se sooča z razvojnimi težavami

Prizoru ni manjkalo simbolike: star-ka v temno rjavem »čadoz ramazu«, tradicionalnem bombašnem ogrinjalu, ki ga čez obleke, kupljene v butikih na aveniji Sahreza, pogosto nosijo tu-di dame z visokimi petami, je Irma-to čepela na pločniku pred bleščečo belo senatno palačo in z vekačnim glasom mirila trop dečice, ki jo je privedla s sabo iz žehtečih ulic v to oazo zelenila. Mlad uradnik v brez-hibni olivno zeleni obleki evropskega kroja s šopom papirja, ki mu ga je s krempljasto roko skorajda vsilila, je nazadnje skomignil z »amen! in se vrnil v klimatizirano pisarno. Star-ka je ostala pred visoko ograjo, nebržna za postavne temnopolite stražarje v nočičkanih uniformah, za ameriške li-muzine, ki so tiho drsele po spokojni senčni ulici, za šumljenje vodometov v sosedni premierovi rezidenči. Kdo bi vedel, kakšno pravico je prišla ter-jat: morda ji je v gorah Dojarija onkraj Omanskega zaliva padel sin vojak, morda je obnemogla v boju s prikrito gosposko... Vsekakor pa je bila prisodoba sodobnega Irana, ki se kljub neusahljivemu slapu rialov in zagnanim družbenim reformam še vedno sooča s stisko posameznikov in nujo skupnosti.

Leto 2535 se za Iran ni začelo naj-bolje (ob »ruzu«, iranskem novem le-tu, ki ga slavijo od 21. do 26. marca, so letos spremenili koledarsko šteje in vzeli kronanje Kira Velikega za novo izhodišče). Slovitem 12 točkam »revolucije šahanšaha in ljudstva« ozi-roma »bele revolucije« so lani dodali še dve, obe značilni za spoznanje, da jarma stoletij le ni mogoce odvrci čez noč, kot so menili v prvem zano-snu. Prva točka govori o razširitvi la-stništva proizvodnih podjetij in vsebu-je zametek participacije delavcev in kmetov, druga poudarja potrebo po ustavitvi cen, izboljšanju sistema po-razdelitve in boju proti draginji.

Samo dolar in rial sta premalo

»Leta 1985 bo imela vsaka druga iranska družina svoj avto... Nacional-ni dohodek, ki je zdaj 1320 dolarjev na prebivalca, bo dosegel 4500 dolar-jev... Delavci bodo imeli v rokah 49 odstotkov vseh delnic svojega podjet-

ja,« je še lani govoril premier Hovei-da. Tudi sam šahanšah Mohamad Re-za Pahlavi je javno izjavljal, da se bo Iran v petnajstih letih prebil med pe-terico gospodarsko najmočnejših držav na svetu, izvzemski obe veleni; ven-dar je pri tem že večkrat opozoril, da se država ne sme zanašati le na izkupiček od izvoza nafte (samo v zadnjem statistično obdelanem letu je Iran dobil za nafto in nafne deriva-te 18.651 milijonov dolarjev — za pri-merjavo povejmo, da je bila vrednost vsega drugega izvoznega blaga le 581 milijonov dolarjev). Peti petletni razvojni načrt se kljub temu še vedno opira le na naftni steber: v razdobju 1973–1978 naj bi od nafte in zemeljskega plina zbrali prihodek 93.200 mi-lijonov dolarjev, od posrednih davkov 8.100 milijonov, od neposrednih davščin 9.900 milijonov, od tujih posojil 2.200 milijonov in iz drugih virov 4.400 milijonov. Toda plamen rafinerij utegejze že v šesti petletki pojema-ti, opozarja iranski suveren, in ko bo-do povsem zamrli, kot so za vedno ugasnili ognjeni oltarji, posvečeni kul-tu Ahure Mazde, katerih ostanke je še vedno videti ob marsikateri pušav-ski cesti, bo ogromna država, po po-vršini enajsta na svetu, morala biti nared, da ogreje tedanjih 45–50 mi-lijonov prebivalcev (po zadnjih ocenah je Iranec nekaj več kot 34 milio-nov) pri drugačnih ognjiščih.

Spričo teh zahtev prihodnosti in ob spoznanju neusmiljenih družbeno-gospodarskih zakonitosti sedanosti, ki jih ni mogoce krotiti samo z de-narjem, so v Iranu ambiciozno petlet-ko že revidirali in jo bodo bržkone morali tudi vdrgo prikriti resnič-nosti.

»Podcenjevali smo veliko stvari,« mi je priznal dr. Amirie Abbas, direk-tor neodvisnega inštituta za medna-rodna politična in gospodarska vprašanja v Teheranu. »Program je bil preveč kondenziran in udmarski, vprašanjem planiranja smo posvečali pre-malo skrbi, rast infrastrukture ni mo-gala dohajati rasti gospodarstva, poja-vile so se težave s kadri, s preskrobo, in že sredi 1974 leta smo morali spre-govoriti o resni krizi upravljanja.«

Preprosto povzeto, Iranci so se pre-več oslepeli izhodiščne postavke, da je bila njihova država v prvem letu sedanje petletke po podatkih medna-rodnega monetarnega sklada pač 13. najbogatejša država na svetu, s po-šestdesetimi monetarnimi rezervami (6,4 milijarde dolarjev). Tudi rast na-rodnega dohodka je bila v zadnjih dveh letih resda kar 42-odstotna, kar Iran uvršča na prvo mesto na svetu, toda hkrati z inflacijo (20 do 21-od-stotno po uradnih podatkih, po ne-uradnih čez 30-odstotno) se je razra-

sla kuga korupcije, vse bolj boleče je pomanjkanje kvalificiranih kadrov, največja coka nadaljnjemu razvoju pa je vsekakor prešibka infrastruktura, čeprav je ves Iran tako rekoč eno samo gradbišče in mavrišče tujih firm (v Teheranu posluje poleg 30 domačih bank še 70 tujih; sesnam predstavništev inozemskih firm pa obsega v Iranskem almanahu skoraj 100 gosto popisanih strani). Hkrati pa iransko vodstvo tudi priznava, da du-hovna rast prebivalstva nikakor ne dohaja bogatenja celotne družbe.

»Rastakiz«, stranka preroda, kvas množic

Tudi zato je iranski suveren lani 2. marca ukinil vse dotedanje legalne politične stranke in 1. maja so urad-no objavili nastanek vseljudske »stran-ke preporoda« — »Rastakiz-e-Mellat-e-Iran«. Premiera Hoveida je šahanšah imenoval za začasnega generalnega se-kretarja, letos oktobra pa bo stranka rastakiz na prvem kongresu izvolila novega, profesionalnega generalnega sekretarja.

»Ta stranka naj bi mobilizirala množice,« mi je dejal dr. Zarnegar, nekdanji zdravnik-psiholog, zdaj pa eden od vodilnih uslužbencev močne zavarovalniške družbe, ki v prostem času — kot večina funkcionarjev stranke rastakiz — opravlja dolžnost referenta za stike s tujino v izvršil-nem odboru stranke. »Postala naj bi iniciator idej in hkrati pes čuvaj vse-ga dela v naši družbi. Težimo k te-mu, da bi vsa dejavnost v stranki ra-la od spodaj navzgor in dosegli smo že nekaj uspehov pri aktivizaciji širo-kih slojev, pri bujenju zavesti množ-ic, zlasti pa glede participacije pri upravljanju in široke razprave o vseh lokalnih ter širših vprašanjih.«

V novo stranko se lahko vpiše vsak Iranec, ki je dopolnil 18. leto, vendar članstvo ni pogoj za siceršnji družbe-no-politično delovanje. Stranka rastakiz šteje že kakih 12 milijonov držav-ljanov. »Ko smo zbrane podatke dali računalniku v Teheranu, smo ugotovi-li, da so se mnogi preprosti ljudje kar po petkrat vpisali na različnih mestih,« se je nasmehnil dr. Zarne-gar, zavedajoč se težkega dela, ki še čaka vodstvo stranke pri prebujanju množic.

Tudi v samih vrhovih spodbujajo »različnost mnenj«, toda ko vse za ne-kaj zmenimo, smo vsi dolžni poma-gati, da zadevo izpeljemo,« je dejal dr. Zarnegar. Prav junija so časopi-si s poudarkom poročali, da je v stran-ki glede nekega vprašanja prvič prišlo do jasne konfrontacije: v razpra-

vi glede osnutka novega zakona o na-jemninah, ki naj bi ga stranka pred-lagala »madžlisus«, iranskemu parla-mentu. Struji stranke rastakiz — »pro-gresivno krilo« in tako imenovano »krilo graditeljev« — sta svoji razli-čici pripravili za izvršni odbor, ki igra vlogo nekakšnega koordinatorja in razsodnika.

Stranka rastakiz ima tudi močan vpliv na sindikate, njen podmladek pa je študentska organizacija. Trenut-no obstaja v Iranu približno 35.000 osnovnih celic stranke, na tisoč članov volijo po enega delegata za kongres. Jasnejšo pot v prihodnost bo začrtal prav oktobrski kongres, kajti za zdaj je še precej tipanja in eksperimentira-nja — niti, kakih posebnih stikov s tujino stranka še ni navezala — vse-kakor pa ostajajo tri temeljne točke programa »stranke preroda« oprte na monarhijo, ustavnost in »revolucijo šahanšaha in ljudstva.« V boju za so-cialne in gospodarske reforme mora-mo biti združeni,« je poudaril dr. Zar-negar, »in prav zato smo se odločili za novi, enostrankarski sistem.«

Odtok možganov in korupcija

Ukritev prejšnjih političnih strank je bila toliko manj boleča, ker so bi-li pogledi njihovih članov — vsaj iz dveh vodilnih strank (Iran novine in »mardome« — v razmerah prosvetlje-nega absolutizma, ki ga z očetovsko trdo roko iz leta v leto s preskušeni-mi recepti in z novimi prijemi ohran-ja Mohamad Reza, skorajda identič-ni. To seveda ne pomeni, da ni čutili nikakršne opozicije; zadnja leta so zla-sti nemirni intelektualni krogi, še po-sebej »neprijetni« pa znajo biti levi-čarsko usmerjeni študentje. Iranske univerze izšolajo »enimo od 650 do 700 zdravnikov na leto, a kar polovica jih odide v Evropo oziroma ZDA na »podiplomski študij«, kar pomeni bo-disi oploditve z idejami, ki domače-mu režimu niso ravno pri srcu, bodisi preprosto odtok možganov. Meni-jo, da je v tujini zaposlenih kakih 10.000 iranskih zdravnikov, torej skoraj toliko, kolikor jih dela doma; 70 odstotkov jih je samo v ZDA in ZRN — po podatkih, ki jih je objavila domača revija »Nova družba«, je Iran peti največji »rezervoar« ameriškega zdravniškega osebja. Podobno je z dru-gimi visokokvalificiranimi kadri; zad-nja leta se sicer že vračajo v domo-vino (po 3.000 na leto), vendar bo moral Iran letos najeti kar 15.000 tu-jih strokovnjakov, bodisi za krajšo bodisi za daljšo dobo, da bi izvedel najrazličnejše gospodarske načrte, za katere sicer ne manjka denarja, pač pa jih hromita že omenjeno zdmo-stvo specializiranega kadra in šibka delovna zavest širših zaposlenih slo-jev (sam šahanšah nenehno grmi pro-či »lenobi«, ki jo postavlja za vsakim od samih zločinstvom). Po-doben kot v Libiji, kjer so prav ta-ko z družbenimi reformami spodre-za li feudalizem in veliki kapital, se je tudi v Iranu težnja nekaterih slojev po lagodnem življenju izrazila v pri-lagojeni obliki: razrasla se je korup-cija državnih uslužbencev in organov. Leta je okužila tako malega uradnika kot ministra: prav letos so v Iranu razkrili afero lochkeedovskih dimenzij, v katero so bili vpleteni sam vice-admiral Atai in 13 drugih Irancev, večidel mornariških oficirjev — spravi-li so si lepe kupčke s sklepanjem pogodb in tihotapstvom, za katerega se uporabljali kar ladje iranske voj-ne mornarice; viceadmiralu so pobra-li štiri milijone dolarjev, ostalim pet milijonov, poleg tega pa bodo sedeli, viceadmiral pet let.

»Od ljudstva sem zahteval,« je izja-vil šahanšah, »naj ne zapira oči pred

korupcijo, pa naj se pojavi kjerkoli.« Da je zadeva resna, priča tako rekoč vsakotedensko ponavljanje takih in podobnih opozoril ter spodbud s sa-mega prestola. Vse te afere in aferi-ce so seveda voda na mlin mnogim opozicijskim grupacijam, ki so dosti-krat ekstremistično obarvane in de-lujejo predvsem med iranskimi zdom-ci ter študenti v tujini. Njihov odsev so sporadični neredi doma, ki jih močno cenzurirani tisk nato označuje bodisi kot izbruhe »verskih fanatikov« (umor verskega voditelja Šamsabadi-ja v Isfahanu maja) bodisi kot »te-roristično rovarjenje«, za katerega oblasti krivijo libijskega Gadafija, pa-lestinskega Georgea Habaša in domačo ilegalno komunistično stranko Tudeh (s sedežem v Vzhodnem Berlinu).

Z orožjem kupljena nevtralnost

Veliko kritike — tako v domačih kot tujih krogih — je silšati tudi na račun nenehne krepitve iranske voj-ske. Ze po uradnih podatkih je v pe-ti petletki za obrambne namene do-deljeno 29.200 milijonov dolarjev (za socialo v istem obdobju 11.100 milio-nov, vsi izdatki državnega proračuna za to obdobje pa znesejo 122.800 mi-lijonov dolarjev). To so zares veli-ki izdatki in bržkone bo držala ugo-tovitev, da je iranski vojak drugj naj-bolje opremljen vojak na svetu (za ameriškim vojakom, sicer pa Iran ta-ko ali tako kupuje večino vojaške opreme in orožja v ZDA). Tega ne-sorazmerno velikega deleža narodnega dohodka, namenjenega krepitvi ir-an-ske vojaške moči, nihče ne prikriva, kakor tudi ne prikrivajo vojaških ob-jektov, ki jih je moč videti ob kate-rikoli glavni prometni žili. Pobojja iranske gole visoke planote so vsa prekrita s tarčami za lovcve, parajoče vselej vedro nebo. »Dolga leta smo za-ostajali v obrambni moči,« zatrjuje iranski suveren, »in ko zdaj skušamo nadomestiti zamujeno, nas kritizira-jo zaradi visokih izdatkov za vojsko.«

V uradni interpretaciji Iran teži za popolno nevtralnostjo, ki pa se jo da kupiti le z vojaško močjo. Tudi ne-mir pred velikim sosedom na severu — kopenska meja s SZ je dolga 1740 km, vodna 630 km — je še za-nati, zadnje čase pa ga že spodbira nezaupanje do arabskega sveta. Spor z Irakom so z ureditvijo obmejne-ga vprašanja (1280 km voda, močvirj in puščave za 36 nevalgicnimi točka-mi) sicer formalno uredili, ubežni vo-ditelj nesrečnih Kurdov je dobil dvor-ec na severnih rezidenčnih gričih Te-herana, begunci delo, Kurdi onkraj meje pa »vaytonomijo«, vendar hitijo tako v Bagdadu kot v Teheranu staro sovraštvo pometati pod perzijsko pre-progo — prevelikimi izlivi vprisrčnih odnosov, da bi mogel opazovalec pov-sem verjeti, da so se strasti poleg-le, kot od časa do časa vzplamtijo tudi na vzhodnih mejah z Afganistanom in zlasti Pakistanom. Vsekakor je treba priznati, da si Teheran prizade-va skovati dobrososedske odnose — o tem priča živahna letošnja diplomatska dejavnost in vrsta dolgoročnih politično-gospodarskih sporazumov — vendar ostane občutek, da si skuša Iran v območju Perzijskega zaliva pri-lastiti vlogo nespornega voditelja. So-besedniki se vselej razvamejo, če na-nese beseda na poskuse, da bi geo-grafski izraz »Perzijski zaliv« spreme-nili v »Arabski zaliv« in prav tako ne prikrivajo nostalgije za nekaterimi ozemlji, ki so jih izgubili v preteklo-sti.

Težnje, da bi bil Iran sam svoj režiser, so toliko bolj razumljive, ker se je doslej premočno naslanjal na Zahod, zdaj pa zelo hitro in realistič-no dojema, da politična kohezija na

Zaodu slabi. Prastari strah pred »sov-jetskimi kleščami«, ki ga je Iranu po-magala prestatjati podpora ZDA, je spričo oslabilenih pozicij Moskve in arabskih državah sicer uplahlil, toda hkrati se je okrepila skrb, da bo sve-tovne hegemonije nekdanjih velikih zaveznikov kmalu konec in zato sku-šajo v Teheranu skovati novo zavezni-stva bolj lokalnega značaja. Od tod izvirata krepitev vojaške moči, pa tež-nja, da bi Perzijski zaliv postal nea-tomsko območje.

Skrbi v mesecu farvardinu

Prve gospodarske številke, ki so jih letos zbrali v mesecu farvardinu (od 21. marca do 20. aprila), kažejo, da bo letos 2535 najbrže prvo leto v tem desetletju, ko bo državni proračun pokazal deficit in ko bo priho-dek od nafte opazno manjši. Splošna poraba in naložbe kljub temu raste-jo, država se je močno zavezala na kmetijskiem področju in v gradnji in-frastrukture. Zavezanost »beli revolu-ciji« pa neusmiljeno terja »nova pe-resa za njeno kapo«, kot je rekel šahanšah, kajti sicer bi utegnila spe-ča notranja nasprotja zažareti in ob kakršnihkoli nenadnih zasukih pre-tresih tudi vzplamteti. Zato je mini-sterstvo za finance in gospodarstvo še koj v začetku letošnjega iranskega le-ta privilo davčni vijak: medtem ko so lani z davki zbrali le 12 odstot-kov državnega proračuna, jih namerava letos izterjati za 16,5 odstotka oziroma bržkone še precej več. Lani so prihodki od nafte in zemeljskega plina pokrili 83 odstotkov državnega proračuna, letos se bodo zmanjšali kar za 37,7 odstotka. Toda kljub temu bo ostalo v državni blagajni 1.409 mi-liard rialov in zato načrtovalce pred-vsem skrbita druga osnovna proble-ma sodobnega Irana. Prvi so kronič-na ozka grla v infrastrukturi, pred-vsem v prevozu, komunikacijah, tele-komunikacijah in kvalificirani delov-ni sili; druga je popolno nesozvočje med dejavnostjo zasebnega sektorja in državnimi gospodarskimi organi.

Reševanje teh osnovnih nalog se je že začelo in vanj se vpletajo tako zunanje-politične poteze kot notranje spremembe. Da bi razgibali množice, so poleg političnega programa stran-ke rastakiz zastavili tudi širokopote-zen načrt participacije delavcev pri čistem dobičku podjetja. Letos je že kakih 340.000 zaposlenih — večidel v industriji — dobilo 6,5 milijarde rial-ov na osnovi nekakšnega delniškega sistema. Zakon o participaciji delav-cev pri delitvi dobička — najnovje-še pero v kapi bele revolucije — pred-vidava, da bo ta sistem do leta 1978, to je do konca zdajšnje petletke, za-jel kakih 15.000 podjetij in 500.000 delavcev. Poleg tega je v začetku letošnjega iranskega leta obstajalo 476 potrošniških zdruag, 640 kreditnih za-drug, 170 stanovanjskih zdruag in 6 zdruag proizvajalcev — sistem, ki za-jema 400.000 delavcev. Ker pa je veči-na delovne sile v Iranu (zaposlenih je kakih 10 milijonov Irancev) še ved-no vezana na poljedelstvo (v indu-striji delata le kaka dva milijona), bijejo velik, vendar še nedorečen boj tudi na podeželju: s poskusi uvajanja »zadrugištva« in zadržne kooperacije.

Kakor da bi slutil, da velike revolu-cije ne bo mogel sam speljati do konca, šahanšah z veliko publiciteto vpeljuje šestnaestletnega kronskega princa v državniške posle. »Princ se lika«, ugotavljajo komentatorji, hkrati s prirojeno privrženostjo dinastiji in s kančkom skrbi, ali bo sin sposo-ben nadaljevati velikopotemo očet-o-vo delo.

Vilko Novak

Korenine, pojava Carter‘

Jimmy Carter išče svoja izhodišča v moralnih in političnih vrednotah »pio-nirske Amerike« — »Ravnotežje moči« s Sovjetsko zvezo ostaja konstanta

Preboj poprej skoraj neznanega politika Jimmyja Carterja za demokratskega kandidata za predsedniški položaj, je združen s takimi zasuki in novostmi v ameriškim političnem živ-ljenju, da si je že prisluzila naziv »pojav Carter«. Človek, ki raste iz razmer »novega juga« (industrijskega kmetljustva), se naslanja na izhodišča populizma iz prve tretjine stoletja, še šteje za predstavnika majhnih ljudi in ni naklonjen velikianski administraciji, se zdi v tem času najbolj ustrezen osebnost; ni izbrance mogočnega strankarskega stroja, ni zvezan z vplivnimi sindikalnimi voditelji, ima podporo črnega prebivalstva, ko nastopa z zamisljivo o »ločeni enakosti« (namesto integraciji, ki je bila edli »velike družbe« in pripravljen se je podrediti zakonitosti, ne da bi težil h kopičenju moči v rokah izvršilnih teles.

Na ta način posebejla Ame-riko, ki so ji nekoliko idio-lično rekli »pionirska« gje-de na to, kako se je pred 200 leti oblikovala v sooče-nju s tedanjim evropskim feudalnim sistemom v demo-kracijo posameznika na last-nem kosčku zemlje. Stik z zemljo in lastno delo sta prinašala po prepričanju oče-rov nacije tisto čisto novo vrednoto, ki je bogatila druž-bo in je ustvarjala možnosti za nastanek demokratičnih odnosov med ljudmi. Težnja po demokratičnosti v družbi majhnih lastnikov zemlje, ki je bila zastarela že ob kon-cu 18. stoletja, ko so Zdru-žene države Amerike dobile ustavo, so, kot vrhovno idejo, ko bi kot načadnelo, skoraj ne-dotaknjeno prenašali skozi obdobja industrializacije, mo-nopolistične koncentracije kapitala, imerializma in neo-imperializma z multinacio-nalnimi družbami vred. Zda-j, v času rastočee moči zvezne vlade in velikega poslovnega sveta, se je težnja spros-tila in v podporo Carterju kot »človeku z zemljem; le-ta se je prav tako kot znameniti populisti iz 30 let (napa-dali so truste in zvezno go-spodarsko politiko new deal ter se zavzemali za lokalno demokracijo), naslonil še na eno izhodišče pionirske Ame-rike, na protestantizem. To-da, drugače kot prvi populi-sti, ki so zagovarjali prerod prvinskih ameriških vrednot, je Carter enako previden na-sproti vsem stebrom družbe, vključno z monopoli, in ni zaprl nobenih vrat nikomur.

ne razmere in velja za člo-

veka, ki ni imel izkušenj v Ceprav je obrnjen v notra-vodenju znanje politike, ni mogoce reči, da ni ponudil mednarodnega političnega programa. Po svoje bi bilo mogoce govoriti o »nasprot-nem programu«, ker je pred-vsem kritičen do izhodišč prejšnjega, manj pa opre-de-ljuje lastna stališča. Tako Carter, podobno kot v notra-nji politiki, računa z neza-dovoljstvom z izvajalci prejš-nje politike in to se zdi do-voľj za uspešen nastop v lo-vnem boju. Zvečine se ome-juje na to, da nakazuje mož-nosti, kaj bi on utegnil storiti, če bi bil predsednik, ne pa, iz kakšnih dolgoročnih strateških izhodišč bi izhajal. Iz izjav je mogoce ugotoviti skeptičnost glede odnosov s Sovjetsko zvezo, željo po tes-nejšem atlantskem zavezni-štvu in težnjo po zadržano-si s konservativnimi poudar-ki.

V Združenih državah Ame-rike, ki jim multinacionalne družbe kot odsev sodobnega kapitalizma v mednarodno po-litiko določajo logiko nasto-panja, prekukskosti pričakova-ti v resnici ni mogoce reševanja med-narodnih vprašanj se ni mo-goce vrniti v čas pred Nixo-nom, ne v odnosih do Sov-jetske zveze, ne do kakih drugih prvih, ki so izid pri-zadevanj politike Nixona in Kissingerja. »Popuščanje na-petostje iz državi zahteva v eni ureditvi, zahteva učinkovito reševanje neneakosti med obe-ma deloma sveta; če naj bi odpravili vedno bolj nevar-ne konflikte; manj pozorno-sti naj bi v ameriški politiki zavezla vprašanja dvostran-skih odnosov s Sovjetsko zvezo. Na prvi pogled gre torej za kritiko Kissinger-jeve politike »détente« in za temeljito obrnjen vrstni red prizadevanj, ki bi ga bilo lahko vključiti celo v okvir-no podobo sveta, kot si ga zamišljajo neuvrščene drža-ve in druge dežele v razvo-ju. V resnici je seveda »po-

wegoistično in nevtraln« in torej ni računati, da bi se zavzela za oblikovanje novega mednarodnega sistema». Še naprej se bo torej s Sov-jetsko zvezo treba zavzema-ti za rešitev konkretnih kon-fliktov in vprašanj varnosti, toda od tega odnosa ne bi smeli pričakovati gibal v postopku prilagajanja med-narodnega sistema novim resničnostim.

Brzezinski mednarodno varnost (v pomenu nemogo-čnosti izbruha jedrske vojne) šteje za danost, ki je že po-sledica opravljenih premikov ob koncu hladne vojne. Ose-rodota se zato na žgoča vpraš-anja, ki pretresajo svet in jih razvrščamo ob črti sever-jug. Toda misel, da se je Brzezinski približal stališčem dežel v razvoju, bi bila ne-zgodovinsko. Kissingerjev dvomno prevec optimističnejši pogled na prihodnost evro-pskega koncerta, oziroma prepričanja, da je izkušnje evropskega 19. stoletja k met-nišni urejanja odnosov med močnimi državami mogoce zadovoljivo prenesti v dru-go polovico 20. stoletja. Zdi se torej, da je Brzezinski bolj pri tleh in išče rešitve (ki pa naj bi prav tako po-udarile vodilno vlogo Zdru-ženih držav Amerike) v da-nášnjem času, z današnjimi državami in družbenimi st-la-mi. Ugotavlja na primer krizo liberalne demokracije, ki je zvezana s pojmi na-predek in svoboda, pri čem-er naj popolna »svoboda« (torej domnevno enake mo-čnosti za vse), že zanesljivo zagotavlja napredek. Ugotav-lja tudi spremembe v sve-tu, ki so prerasele razmere, iz katerih je zrasla ameriška deklaracija o neodvisnosti ter zato išče koordinatne raz-veznejskega razmerja med in-dustrijskimi demokracijami in svetom v razvoju.

Osnova Kissingerjeve poli-tike — zagotoviti ustrezno razmerje med enako močni-mi silami — se zdi Brzezins-kemu s tega vidika neustre-žna. Ne zato, ker bi imel kaj proti vodilnosti močnih, ampak zato, ker sodi, da Sovjetska zveza ni sposobna sodelovati v sprejemanju in oblikovanju novosti v med-narodnem življenju. Šteje jo silo izrazitoge »statusa quo«, ki se do velikih med-narodnih vprašanj obnaša

ni sistem naj ne bi bil funk-cija odnosov med dvema ve-likima silama (tako kot pri Kissingerju), ampak funkcija tiste sile, ki bi bila bolj spo-sobna odstraniti nesorazmer-ja med razvitimi in nerazviti-mi.

Kaj vse to pomeni v prak-si, je mogoce opredeliti sa-mo okvirno. Kljub zadržkom do Sovjetske zveze bo naj-brž še naprej aktualno iska-nje prave razlage za ravno-težje moči, ki je posledica zgodovinskega merjenja mo-či in kjer (po besedah spora-zuma o osnovah sovjetsko-ameriških odnosov iz leta 1972), nobena država ne bi smela pridobiti kakšne pred-nosti na račun druge. Še na-prej bo v Evropi žgoča vpraš-anje, ali »smejo« na zahod-ni strani pritji v vlade levičar-ji in, ali smejo na območ-jih, ki veljajo za »mikogarš-nja«, pritii na oblast levi re-volucionarni režimi.

Zasukje je, če uporabimo hkrati teoretični okvir Brze-zinskega in konkretne izjave Carterja, mogoce iskati le v posameznih poudarkih veljav-ne mednarodne politike Zdru-ženih držav Amerike. Ne gre zanemariti učinkov, ki jih ima kritika Nixonove in Kis-singerjeve politike v času, ko se zdi, da je javnost razoča-rana zaradi nekaterih »neus-nih« in ko ni pripravljena opustiti misli na vodilnost, odločilost in zmagovitost v sleherni situaciji. Kritika pa ne odgovarja na argumente, ki jih je državni sekretar Kissinger v zadnjem času ne-kajkrat omenil, ko je razlagal okvire zunanje-političnih mož-nosti in ki slonijo na pre-prosti ugotovitvi, da pač nih-č ne more zavustivati razst v Sovjetske zveze in je zato treba živeti z njo. Torej naj ne bi šlo za vprašanje, ali je nekdo hotel kaj ukreniti v Anglii (to je namreč ključ-na točka obtožbe o Kissinger-jevi popustljivosti), ampak, kakšne možnosti je imel za uspeh. Z drugimi besedami, če je že moč tista, ki dolo-ča politiko (Brzezinski se tezi ne odreče, niti posledicam, iz tega dejstva izhajajo), po-tem je treba računati z moč-jo drugih, s kompromisi, po-puščanjem, sporazumi in vsem, kar sodi zraven.

Kissingerjeva »povezanost svetaz« povsem izstrjški demokraciji pri Brzezinskem, kajti pri obeh gre za težnjo po integriranju, ki jo zahteva razmah tehnolo-gije kot ključne prvine so-dobnega kapitalizma. Povezo-vanje industrijskega sveta je potrebno zato, da bi se ne-ločnosti in razmerju do dežel v razvoju nekoliko umirile, pa tudi zato, ker je prišlo do sprememb tudi v »središčih kapitalizma, v odnosih med razvitimi. Zamišlel Brzezins-kega bi bilo zato mogoce ob-noviti tudi takole: mednarod-

Kaj misli delavec

Enoten sistem informiranja in baze proti vrhu na Madžarskem - Nezamenljiva vloga sindikalnih poverjenikov

OD DOPISNIKA TANJUGA POSEBEJ ZA DELO

BUDIMPEŠTA, julija — Madžarska sodi med države, v katerih zelo pogostoma izvajajo raz-ne ankete in raziskujejo mnenje ožjega ali širšega kroga ljudi o določenih ali tudi sploš-nejših temah. Te raziskave mnenj so nekoč opravljali ob priložnosti do priložnosti, glede na problematiko, ki jo je organizator ankete obravnaval, vendar so jih večinoma skrbno pripravljali in dobro organizirali. Ze kako leto dni pa tukaj funkcionira enotno informi-ranje višjih družbenih in državnih organov o vsem, kar se kot mnenje, stališče ali atmo-sfera ustvarja in živi v najožjem krilu delavskega razreda, pri proizvajalcu ali pri delov-nem ljudstvu v celoti.

Sindikat je po posebni uredbi vlade dolžan po svo-jih kanalih redno in organi-zirano pošiljati informacije o vsem, kar utegne zanimati vodstvo države kot odmev in reakcija »baze« družbe na določene ukrepe, poteze, ak-cije državne uprave.

V prvi varianti je sindikal-ni poverjenik v podjetju, ki je kot aktivist na čelu 10 do 15 ljudi in izbira vse, kar se zdi zanimivo v reakcijah ljudi, ki jih predstavlja: pri-tožbe zaradi plače, zaradi de-lovne norme, dragine, stan-o-vanj, delitve dobička in ta-ko naprej, vse do izražanja mnenj o vodilnih osebnostih in načinu njihovega dela.

Sindikalni poverjenik ta mnenja sistematizira in nato jih odda naslednji pristojni sindikalni instanci — sin-dikalnemu odboru delavnice, ki mnenja vseh poverjenikov podjetja pošilja naprej od-boru sindikalne podružnice celotnega kolektiva. Podruž-

nica obvešča upravo podjetja in partijsko organizacijo, ena-ko poročilo pa pošljejo cen-tralnemu svetu sindikata. Uprava podjetja sprejema na-to ukrepe (ali jih ne spreje-ma) za odpravljanje poman-kljivosti, o katerih poročajo poverjeniki, centralni svet sindikatov pa zbira najpomembnejša in najkdočljivejša mnenja poverjenikov iz vse države ter jih našine v stro-žno zaupni brošuri v kakih 350 izvodih. Te brošure do-stavijo naprej članom polit-biroja in vlade, potem pa na-prej do tiste ravni, o kateri sodijo, da jo morajo s stvar-mi, ki so v brošuri navede-ne, seznaniti.

V prizadevanju, da bi si ta sistem informiranja utrl pot, sta se pojavila dva problema: prvič, kako ljudi opogumiti, da bodo poverjenikom pove-dali, kaj jih tare, in drugič, kaj narediti, da poverjeniki kot skrajne tipalke za razis-kavo javnega mnenja ne bo zbudili vtisa, kakor da so ne-kakšni ovaduhni. Po oceni po-učeni tudi te težave kljub vsej kočljivosti, ki tako delo spremlja, uspešno premagu-jejo.

Drugi sistem informiranja, neodvisen od tega, se nanaša na 105 največjih podjetij v državi, kjer sindikalni pover-jeniki redno pošiljajo svojih raziskav, pošiljajo neposredno centralnemu svetu sindikata, obvestijo pa tudi 10 forumov sindikata, organiziranih po panogah.

Informacije, zbrane po tej poti, našine centralni sindi- kat v posebni brošuri in jo

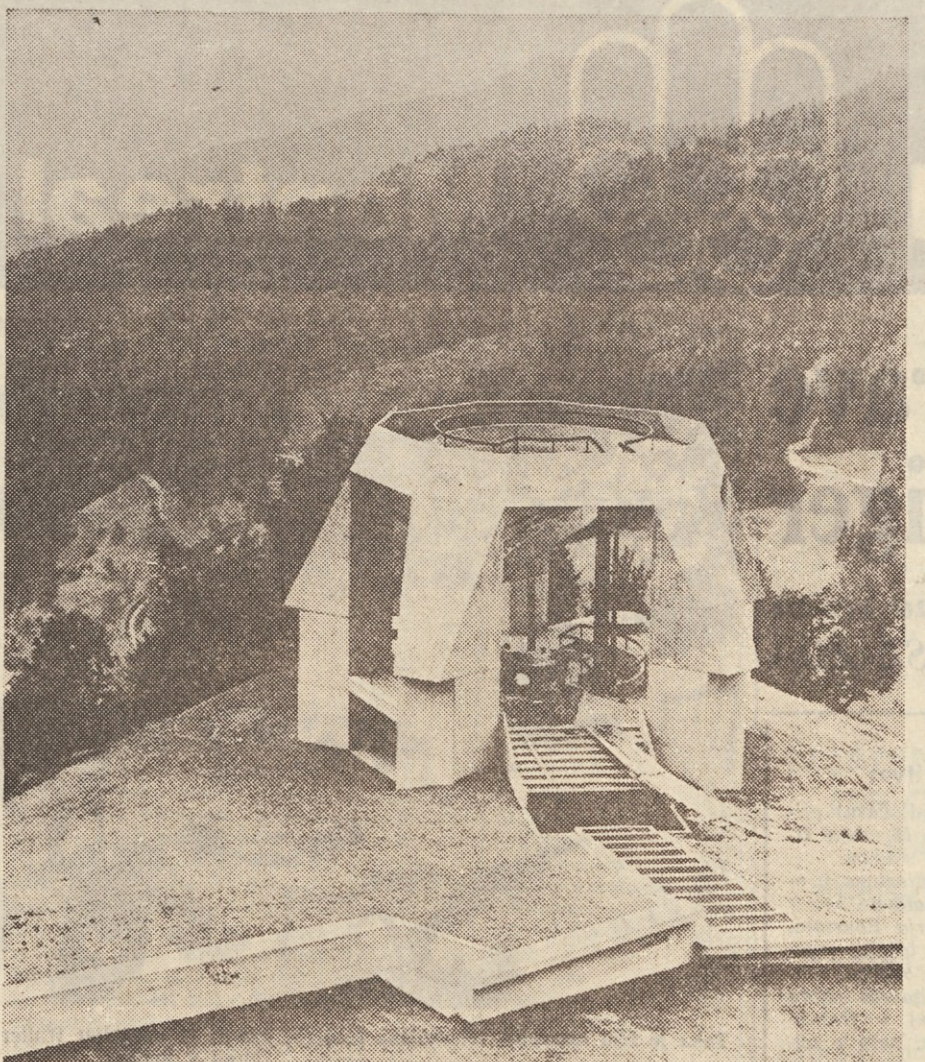
razpošlje na omenjeno število naslovov od politbiroja do županijskih komitejev.

Med stvarmi, ki so v sploš-nem interesu, so sindikalni poverjeniki zadnje mesce ob-veščala »vrhove« doolgem ob-dobju dragine na zelenem tr-ju letošnjega pomlad, o slab-i izbiri mesa, o nekaterih ne-razumljivih nesorazmerjih med posameznimi kategorija-mi in panogami, o pomanj-kljivosti trgovine, ki po ovink-kih navija cene, in tako na-prej.

Za mnoge probleme, ki na-stajajo, ponujajo vsaj nek-ateri tudi že rešitve, vsaj takšne, kakršne si sami predstavljajo. Zlasti pri prizadevan-ju, da se povečajo nad možnost-mi njihovih

Spomenik dražgoški bitki

DRAŽGOŠE, 15. julija — Čez nekaj dni, na praznični 22. julij, bodo dražgoški hribi in planote sprejeli medse veličasten betonski spomenik, delo kiparja Stojana Batiča, arhitekta in slikarja Borisa Kobeta, ki bo istega dne prejel tudi nagrado za življenjsko delo in slikarja Iveta Šubica. Slednji, ki je bil sam, z orožjem v rokah, priča dražgoški bitki, kateri spomenik posvečamo, je k delu svojih dveh kolegov priložil prelep mozaik. Spomenik je veljal 5 milijonov in ustvarjalci sami pravijo, da komisija, ki mu je dala prostor, ne bi mogla izbrati lepše razgledne točke. V. M.

PETEROKRAKA ZVEZDA — je tloris, ki ga je izdelal arhitekt Kobe, za katerega je to največji spomenik, pri katerem je delal.

IZPOD RESTAVRATORKINE LOPATICE

Izredno odkritje

V cerkvi v Podčetrtku odkrili baročne freske iz leta 1712 — Znan je avtor — Temeljno povojno odkritje

PODČETRTEK, julija — Tukajšnja župnijska cerkev sv. Lovrenca je spremenila svojo notranjo podobo. Pod njen strop so postavili lesen zidarski oder. Pa ne za zidarje in tudi za pleskarje. Na njem po vse dneve neutrudno dela restavratorka — slikarka Avgusta Dolasek iz Maribora, ki je pod ometom in prezbiteriju odkrila čudovite freske, stare več kot četr tisočletja.

»Sem sem prišla obnovljati freske iz leta 1890. Pa se je nenkrat tam na oboku z rokokojsko ornamentiko, kjer je bilo nekaj odlučnega, rjavkasto zasvetilo. Takoj sem zaslišala, da lahko naletim na fresko, da pa bo nekaj tako čudovitega spoda...« je zagreto pripovedovala restavratorka. »To je bilo 8. julija. Od takrat naprej sem v cerkvi po ves dan, od sedmih zjutraj do sedmih zvečer, taka strast me je prišla. Poglejte te čudovite barve... Pa da smo našli podpis avtorja teh fresk, to je nekaj vredno... In letnino smo odkrili, kar poglejte,« mi je neumoma restavratorka razkazovala prelepi svet baročnih fresk, ki ga je odkrila. »Vidite, tule piše HOCAVE REINIFICATUM, kar pomeni, da so freske iz leta 1712.«

Rešeni rebus

»Oprostite, toda jaz ne razumem, kaj ima ta hocave opraviti z letnico,« sem protestirala in že izvedela rešitev tega zanjo tako preproste rebusa. »Tako je to — enkrat se pojavlja črka M, to je rimska številka 1000, enkrat D, to je 500, dvakrat CC je 200, dvakrat V je 10 in dvakrat I je 2. To vse skupaj seštejete in dobili boste 1712. A še bolj pomembno je, da smo našli podpis. Taka najdba je res nekaj edinstvenega, ba je res nekaj ponavadi zabavnih ali jih pa sploh ni. Tu je pa le različno podpisani G. C. Wagner, vidite, kako lepo smo ga ven spravili.« To sem videla. Dosti več pa ne, ker se mi je začelo vrteti v glavi. »Kaj ne bi šli raje s tegale odra?« sem pre-

diagala. Bistvo. Ker smo se potem preselili v župnišče, k Frideriku Sternadu, ki je bil to dan ravno en dan osem inšedemdeset let star. Še z mladim upraviteljem bližnje olinjske cerkve Mirkom Kraseyem, ki je vodja obnovitvenih del na župnijski cerkvi sv. Lovrenca, smo vsi skupaj sedeli za mizo, se podprli s slavničevim torto in okusnim vinom ter poslušali župnika Sternada. O tistih povojnih časih je govoril, ki je odkril atomske toplice v Podčetrtku (kasneje sem si jih ogledala — srmatono ne primerne so za bolnike v tej pasji vročini). Mlaškemu kolegu je prepustil besedo o cerkvi Naj en, dva, tri, za pišemo nekaj osnovnih podatkov: V Podčetrtku, tem zelo starem naselju, je tudi cerkev stara. Verjetno je romanska iz 10. do 11. stoletja. Na njenih temeljih so 1347 zgradili gotično cerkev, ki so jo 1712 temeljito predelali. Tudi kasneje so jo večkrat obnovljali. Potres 1973 je cerkev zelo poškodoval, tako da je bila potrebna resnih obnovitvenih del. In tako so v Podčetrtek povabili našo restavratorko, ki je našla to, kar sploh iskala ni in odkrila freske, ki bodo ključne za odkritje mnogih slikarskih del na tem področju.

»Živim za to delo«

Še besedico, dve, o Avgustu Dolasek. Restavratorka je delala že po vsej Sloveniji. Restavrirala je freske mariborske frančiškanske cerkve. Pa frančiškansko kapelo v mariborski stolnici. Freske v novomeški cerkvi, to je tista lepa. Kakšno ornamentiko

ko smo tam odkrili! Našla je freske v cerkvi v Dovjah (Mojstrana). Med najzanimivejšimi spomini pa je gotovo cerkev sv. Antona v Ravnan na Koroskem, kjer je odkrila gotične freske iz leta 1492. »Jaz živim v tem delu,« je rekla navdušeno.

Kaj vse je restavratorka, sem malce spoznala tistih nekaj minut, ko se mi je na zadržanem odru vrtilo. Torej — restavratorka je nekaj podobnega kot zobni zdravnik, kadar z drobno lopatico nežno strga in lušči plasti ometa, pod katerim se potem razbotačijo stare podobe, in kadar plumbira luknjice, ki so jih zvrtali, da so lahko stene ometali. Je gospodinja, kadar s sesalcem za prah sesa po stenah. Je pleskar, kadar odkrije freske čisti z destilirano vodo, jih utrjuje in barva. In je še marsikaj — preveč za taika.

Da bi bil tale reportažni zapisek vsaj malce strokovnejši, sem že iz redakcije telefonirala Zavodu za spomeniško varstvo v Celju, profesorju Stoparju, ki si je odkritje v Podčetrtku s sodelavci že ogledal. »To je eno temeljnih, eno najpomembnejših odkritij baročnega slikarstva po vojni pri nas,« je zatrdil. Zato najbrž ni ne upravičeno upanje, da bo zavod ne le strokovno, temveč tudi finančno podpril izredno odkritje v župnijski cerkvi sv. Lovrenca v Podčetrtku. Morda bodo pa pogledali še na grad, ki leži malo višje in tudi hrepence čaka na obnovitev. A to je že druga zgodba...

MANCA KOSIR

UREDITEV OBALNE CESTE

Cilj: ob morju brez „zamaškov“

Jeseni je naposled le predviden začetek del pri rekonstrukciji obalne ceste — Postopoma bodo odpravili ozka grla, ki povzročajo avtomobilske kače od ankaranskega križišča vse do Portoroža

KOPER, 14. jul. — V eno samo pločevinasto kačo strnjena kolona vozil, nejevoljni vozniki in sopotniki, ki jim prijetne spomine ali pa obete za počitnice gredo vožnja domov oziroma na morje, nestrpnosti domačini, sili čakanja pred semafori, prepotojeni milijniki — taka je, največkrat z vročim soncem »popoprana«, podoba polne prometne gneče na obalni cesti.

Spoznanje, da pomembna prometna žila ne bo kos na rastočemu prometu, sega 14 let nazaj, ko so bili izdelani projekti križanja obalne ceste s semedelsko cesto — vpadnico v Koper. No, to je bil le začetek, uradni začetek, če hočete. Precej resneje in zavzeto so se pričele pripraviti na gradnjo obalne ceste tri leta kasneje (1965), ko je takratni cestni sklad narodil izdelavo investicijskega programa obalne ceste. Sledilo je nekakšno obdobje zatijše pred nevihto, ki je rekla. Kajti v vseslovenskem merilu so se pričele polemike o tem, katera različica ceste je najboljša.

In med tem ko smo razpravljali o cesti, se je promet večal, cestna zaga pa še bolj. »Vse skupaj je bilo velikopotezno sanjarjenje o hitri cesti, ki je ne potrebujemo. To kar potrebujemo je samo večja propustnost sedanjih cest, ki naj zagotovi nemoten, tekoč promet — tako medmestni kot tranzitni pravi Branko Furlan, pred-

Obala ne potrebuje hitre ceste

Obala za svoje potrebe trenutno res ne potrebuje kake hitre ceste, ali nečesa temu podobnega, kar omogoča predvsem hiter pretok tranzitnega prometa. Po obalni cesti vozi namreč le 30 odstotkov vozil in tranzitu in še ta se bodo lahko v prihodnjih letih preusmerila na šmarnsko cesto, ki bo peljala od Kopra do Šmarja in potem do Dragonje in naprej v hrvaško Istru. V prvem planu je torej zagotovitev propustnosti obstoječe ceste, kar je tudi prvi motiv za gradnjo, ne ankaranskega križišča, mednarodne banke za obnovo in razvoj za Bernardin, prevzeli obvezo, da bomo posodobili obstoječo cesto do Portoroža.

Strokovnjaki so izračunali, da je največja propustnost ceste zagotovljena ob hitrosti 60 km na uro. Takrat vozila vozijo v precej strnjeni ko-

loni, hitrost je dovolj velika in vožnja varna. Seveda mora biti tudi cesta taka, da zagotovi tak nemoten pretok vozil. In nova obalna cesta, za katero so dokončno sprejeli načrt rekonstrukcije in izgradnje, bo taka. Odpravljajo bodo semaforji in ostala ozka grla.

Prometna gneča je kljub ankaranski detelji ostala, se maforški križišč pri Slavku in Slavniku sta pločevinasto reko »sekal«, vzpona nad Izolo in Strunjanom pa upočasnjevala. V prvem petletnem obdobju (do leta 1980) kanijo na obali urediti predvsem omenjene štiri probleme in tako v precejšnji meri odpraviti gnečo, zaradi katere od ankaranskega križišča do Portoroža vozite tudi uro ali dve, čeprav je ob normalnih pogojih to razdaljo moč prevoziti v slabe pol ure.

Najprej detelja pri Slavku

Poglejmo si, na kratko, kakšen je plan izgradnje in rekonstrukcije obalne ceste do leta 1980, plan, ki je bil spre-

jet in od katerega ne bo nobenih odstopanj več. Koordinacijski odbor za izgradnjo obalne ceste si bo prizadeval, da bi še to jesen pričeli z izgradnjo detelje pri Slavku, tako da bo odpravljeno prvo semaforско križišče. Seveda se bo gradnja pričela jeseni, če bodo v koprski občini urebili vse zadeve, ki se nanašajo na »prestavitev Badaševce. Potem je v tem petletnem obdobju v načrtu še izgradnja odcepa v Bertokih, tako da bodo težka vozila že od tam peljala v industrijsko cono, zgradili bodo nadvoz za Semedelo in tako odpravili še drugo semaforско križišče (ta nadvoz opet nalaga koprski občini obveznost za izgradnjo ceste objekta, katerega prva faza del (do leta 1980) bo peljala — po sedanjih cenah oziroma ocenah — približno 320 milijonov. Od tega bo četrtino moralo prispevati obalno gospodarstvo.

Tokrat gre torej zares in upajmo, da bomo po tolikih letih jeseni le dočakali začetek gradnje oziroma rekonstrukcije, ki bo obalno ozdravila »zamašenost«.

DUSAN GRCA

KMETICE PREBUJAJO TURIZEM

Polenšak v znaku kruha

Enajsti praznik žetve v Slovenskih Goricah — Tekmovanje žanjic in mlatičev — Predvsem pa razstava kruha, ki bi bil lahko za vzgled marsikateri pekarni

Polenšak v Slovenskih goricah je moral minulo soboto in nedeljo sprejeti na svojem griču skoraj več gostov, kot ima prebivalcev z bližnjimi okolici vred. Vse pisano je bilo okrog gostilne, šole, cerkve, pošte, trgovine in gasilskega doma. Pločevina avtomobilov pa je bleščala »v ta deveto vazo«. To je bilo najbolj zgovorno znamenje, da zanimanje za žetvene turistične pridelitve v tem majhnem, slabo razvitem, a prav zagrizeno po napredku stremilnem kraju v goricah za Ptujem sploh ne pomenja, čeprav Polenšani in okoličani prikazujejo vsako leto v glavnem ene in iste stvari.

Saj tako tudi mora biti pri narodopisnih običajih. Ze enajsto poletje lahko izletnik od blizu ali daleč na Polenšaku vidi tekmo žanjic in spravilo »snopja, mlačev po starem s cepci in pripravljane slame za škope, s katerimi so naši predniki pokrivali strehe.

Domačini in gledalci imajo veliko veselja tudi s prireditvami, ki so le za »špase« in ne sodijo k starim običajem, to so kolesarske dirke žensk, od katerih ne sme biti nobena mlajša od 50 let (na vzgor starost ni omejena, tu di 78 let stare se spravijo na kolo, zmaga pa seveda običajno mladež med 50 in 60 let). Pri letošnjem teku suhih in debelih so jasno zamagali suhi — in podobne igrice si izmišljajo turistične delavci na Polenšaku, med katerimi je več kot polovica žensk, v glavnem kmetič in gospodinj. Predsednica turističnega društva pa je Milica Segula, gostilničarka, kmetica in predsednica sekcije kmetičnih žensk, kooperantki pri kmetijskem kombinatu Ptuj.

Razprodan na mah

V znamenju ženskih večerj je tudi osrednja in za goste najimkavnejša, pa tudi z narodopisnega stališča gotovo najdragocenejša prireditev »turistične žetve« na Polenšaku, razstava kruha in pogač. Letos je bila že četrta in doživela je podobno otipljivo priznanje kot prejšnje tri: gostje so v nedeljo zvečer pokupili večji del razstavljenih kruhov in pogač.

Več kot dva dni, v soboto in nedeljo, prireditelji razstave v polenški šoli namreč peke ne želijo imeti razstavljene, ker so stvari pač pokvarljive, pa tudi obiskovalcev bi si razstava ob delavnikih tam gori v goricah, 15 kilometrov daleč od Ptuja, pač težko obetala. Zanimivo je, da kupci iz mesta najraje kupijo razne vrste kmetičnih kruhov in tudi za to, kako se kruh peče, se živo zanimajo. Med 46 vrstami kruhov in pogač so tudi manj znane, stare prielike dobrote iz kmetične krušne peči, kot na primer pšenčni žrninski kruh, drobnjakova potica, koruzna pogača z jabolki, ajdova repna pogača, pražena in kuhana pogača, krompirjevi opalčki ali kruhovi krapci z zaseko.

Stara dobra peč

Etнологи in drugi izvedenci za varstvo narodopisnih izročil nankonjeno spremljajo vsakoletno žetvene pridelitve na Polenšaku, ki jim gre priznati preprostost in izvirnost. Zanimanje zanje zbujajo nova razmišljanja, na primer, kako koristno bi bilo, če bi kmetom, ki si obnavljajo domačije, svetovali, naj vsaj v enem prostoru spet postavijo krušno peč, lahko tudi v stari hiši, ki jih mnogi ohranijo tudi potem, ko zgradijo novo. Ohranitev starih krušnih peči v primerih, ko je to mogoče, ne bi bilo le kulturno dejanje, ampak je taka peč tudi vsestransko koristna gospodinjstvu. V njej je mogoče peči vse mogoče vrste

kruhov in pogač, pa tudi testo, kar sodi h kruhu, je iz kmetične peči najokusnejše. Krušna peč se dobro obnese ob kolihah, v njej je mogoče sušiti sadje, predvsem pa peč združevalka družine v mrzlih dneh. Naprednejši kmetje in vaški gostilničarji zato spet postavljajo krušne peči, ki jih štajerski in pomurski pečarji še delajo.

Tudi pri Segulovih na Polenšaku se je sin, mlad gostiniec, ki je prevzel gostilno, že odločil, da bo v domači hiši postavil kar tri krušne peči. Polenške turistične žetve so spodbudile krajanje in šolarje, da spet zbirajo stara orodja, priprave in posodje za mlačev, mletje in peko in nekaj takih predmetov vsako leto tudi pokazujejo ob razstavljenih kruhah in pogačah. Množice bodo tako pomalej spet zbujali zanimanje za staro, saj prireditelji lince krušne razstave in žetvenih pridelitve na Polenšaku zaskrbljeno ugotovljajo, da vsako leto stareše mlade pa se jim ne pridružio.

Gibanice za cesto

Če so se gibanice, ki so jih v nedeljo pekli na Polenšaku kot na tekočem kraju, komu zdale preveč »zasolje« (nek 80 dinarjev za cel hbec) potem tega niso bile krive kuharice, ki so jih pekile, ampak cesta. Polenšak je do bil asfalt od Dornave. ki pa še ni do kraja plačan. Tudi žetvene turistične pridelitve naj bi prinesle nekaj izkupijka za dolg, saj ljudje tod

plačujejo že toliko samopripevkov, da več res ne zmorejo.

»Gibanje« polenških in okoliških žensk ter moških krajevnih delavcev, ki jim pomagajo pri zahtevni organizaciji pridelitve, je daleč prešlo zgolj turistično veselje ne namene. V tem kraju pomenijo žetvene pridelitve obliko zbiranja in družbene vzajemnosti ter skrajno krajanov. Odkar se gredo žetveni turizem, so se vsi prebudili. Urejanje ceste, vodovode, kmetijske se izobražuje, hodijo na izlete v kraje z razvitim kmetijstvom, prenavljajo si hiše in skrbijo za lepo okolje svojih domov.

Močvirja ne bo več

Letos pa so si zastavili nov, velik gospodarski cilj: osušiti zamočvirjene travnike po slovenskogoriških dolinah, da bo več boljših krme in lepša živina. Takšna je ta presenečljiva zveza med gibanicami, tekmi žanjic, turizmom, cestami in naprednim kmetičnim gospodarjenjem: najprej ljudje združijo moč, da bi pripravili dolge žetve ne pridelitve, ali sprejeli iz mesta »gobarski izlet«, potem pa se znajo podobno složno organizirati, ko gre za cesto ali celo za osuševanje travnikov.

Nekoč bo krajevni kronist Polenšaka in okoliškin vasi, ko bo pisal o razvoju kraja, znabiti pozabili, da so svoje dale za napredek tudi kmetice, med njimi Potrčeve Milica, 66 let; Neža, 60 let in Ana, 64 let, ki so delale kakor mравlje pri žetvi, mlavci in peki ter tudi pomagale »delati« polenški turizem, ki je potem prinesel vse drugo.

FRANCE FORSTNERIC

SEMINAR VELIKEGA POMENA

Širi se slovenska beseda

Na ljubljanski filozofski fakulteti se že izteka dvanajsti seminar slovenskega jezika, literature in kulture — Kar 117 slušateljev iz sedemnajstih držav

LJUBLJANA, 13. julija — Po hodnikih filozofske fakultete v Ljubljani se je razlezla slovenska beseda. Z najrazličnejšimi naglasi obarvana in včasih s trdom govornjo. Vsem, ki so prišli k nam iskati njene izvore, je skupna želja — spoznati jo in jo ponesti med svoje sodelavce, študente, bralce po vsej Evropi in še čez veliko lužo.

Seminar slovenskega jezika, literature in kulture na filozofski fakulteti, ki traja od 5. do 17. julija, slavi že lepo obletnico letošnji je že dva najsti po vrsti. Kar 117 slušateljev iz 17 držav ponuja vrsto zanimivih predavanj, ki jih seznanjajo in bogatijo z znanjem slovenskega jezika, z njegovo zgodovino, z zbirnicami naše literature in kulture naslopih.

Velikega pomena je ta seminar. Tako strokovnega kot političnega. Saj nosi slovensko besedo daleč čez meje, med ljudi, ki tako spoznavajo ne le naš jezik, temveč celoten kulturni in družbeno-politični utrip naše dežele. Seminar pospešuje zanimanje

nje za slovensčino v tujini. Tako se na tujih univerzah slovensčina vključuje v študij slovenskih jezikov kot enakovreden predmet in ne najsti po vrsti. Kar 117 slušateljev iz 17 držav ponuja vrsto zanimivih predavanj, ki jih seznanjajo in bogatijo z znanjem slovenskega jezika, z njegovo zgodovino, z zbirnicami naše literature in kulture naslopih.

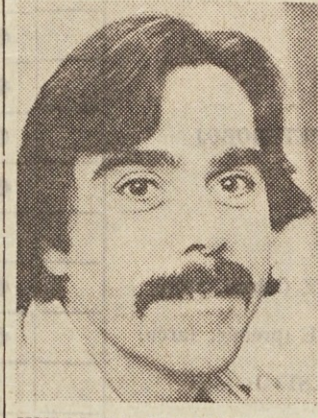
Krepitev narodne zavesti

Naše seminarje obiskuje vrsta prevajalcev. Ti prenašajo slovensko literaturo ne le v slovenske, temveč tudi v zahodnoevropske jezike. Letos sta na seminarju, na primer, Viktor Kudělka iz Brna, znanstveni sodelavec na tam-

VIKTOR KUDELKA, Českoslovaška: »Slovenija je moja druga domovina.«

kajšnji akademiji znanosti, ki prevaja in piše o slovenski literaturi pa Manfred Jaehnichsen iz Berlina, profesor na tamkajšnji univerzi, ki je že veliko prevedel. Dobri so njegovi prevodi Cankarja in Kosmača. Veliko je tu slušateljev, ki jih bolj zanimajo jezikoslovje — primerjalno jezikoslovje in struktura slovenskega jezika,« je naštevila predsednica dr. Helga Glušičeva. »Pomembno je tudi, da obiskujejo seminar zamejci iz Italije, Avstrije in Madžarske. Hkrati s spoznavanjem jezika in literature se krepi tudi njihova zavest slovenstva, pripadnost in povezanost z matično domovino. Prav zanje smo letos posebej

WILLIAM DERBYSHIRE, »Amerika:« »Vaši ljudje in vaša lepa mesta so mi všeč.«

TEODOR DOMEJ, Avstrija: »Tudi to preizkušnjo bomo koroški Slovenci prestali.«

Foto: SVETO BUSIČ

pripravili v okviru seminarja štiridnevni pregled zgodovine slovenske literature in razvoja jezika. Predavanja so poljudna, saj so namenjena tudi tistim zamejcem, ki niso slavisti — učiteljem in kulturnim delavcem. Če bodo slušatelji zadovoljni z njimi, jih bomo naslednja leta vključili v reden program. S tem seminarja ne bomo časovno skrajšali, temveč bomo bogatili njegovo vsebino.

Tako je povedala delček načrtoval za prihodnje leto ljubljanskega predsednika, še po hvalila slovensko kulturno, izobraževalno in raziskovalno skupnost, ki so seminar brez pripomb finančno podpre, ter se obrnila k novi banjovalki, ki je že čakala nanjo. »Pri nas je kot na tekočem traku,« se je še nasmešnila.

Medtem sta pridni dekleti, »vodilka« po seminarških dogodkih, že pripeljali omenjenega dr. Viktorja Kudělka iz Brna. Navdušeno je pripovedoval o »usodnem srečanju« s slovensko literaturo. Leta 1964 je v Brnu predaval profesor Paternu, ki je Kudělki omogočil enoletno študijsko bivanje v Ljubljani. Tu je poslušal vrsto predavanj o slovenski literaturi. Potem je prišel na seminar leta 1967 in 68. Po osmih letih

je ves vesel potep med svojimi slovenskimi tovariši v Ljubljani.

Čehi imajo radi Cankarja

»Počas vračam Paternuovo investicijo. Tako je zdaj izšel prvi del mojega visokošolskega učbenika Zgodovina slovenskega slovstva. Skupaj z drugim delom, ki bo tudi kmalu nastopil, je v rokopišu obsegal 520 tipkanih strani. Drugega prevajam vaša dramska besedila. Deset sem jih prevedel, med drugimi Hlengovo trilogijo o Špancih, Kozakovo Afriko, pa Krefta, Jovanovića. Preden sem prišel, sem končal že četrto verzijo Cankarjevih Hlapcev. Ob pisateljevi stoletnici je izšel v mojem prevodu izbor njegove proze. In izdali smo že peti prevod Hlapca Jerneja, kar pomeni, da je Cankar prišel pri naših bralcih.« Dobrodušni češki slovenist še ni utegnil končati svoje pripovedi, ko je, kot na tekočem traku, na razgovor že čakal simpatični William Derbyshire iz New Jerseyja (ZDA). Profesor ruskega jezika in slovaške lingvistike na tamkajšnji univerzi je prvič v Ljubljani, Jugoslavijo pa že dobro pozna — eno leto je raziskoval lingvistiko na zagrebškem lingvističnem inštitutu.

tutu. Tečaj dr. Logarja iz dialektologije in zgodovine slovenskega jezika na seminarju so ga pritegnili. In tovi kraji, ki jih je spoznal na enodnevni ekskurziji po Logarski dolini, Mozirju, Gornjem gradu in Celju, so zanj osvežitve. »Še bom prišel v Slovenijo. Vaši ljudje in vaša lepa mesta so me navdušili.« Je prišel v ameriško obarvan slovenščini.

Koroški nismo osamljeni

Da bi bila paleta seminaristov, ki vam jih predstavljamo, čim bolj pisana, smo za isto zeleno mizo v »sprejemnici« seminarja povabili Koroška Teodorja Domeja iz Rinkla pri Ptiberku. Teodor končuje študijske in zgodovine na dunajski univerzi, hkrati pa je zaposlen na mladem slovenskem znanstvenem inštitutu v Celovcu. Na ljubljanskem seminarju je bil že večkrat. »Kam vam prihajam predvsem zato, da se v pogovorih s profesorji filozofske fakultete in drugih znanstvenih ustanov seznamim z novejšo literaturo in da razpravljamo o problemih, ki jih obravnavam v disertaciji ali kot član celovškega inštituta. V okviru disertacije se ukvarjam z

zgodovino slovenskega knjižnega jezika na Koroskem v obdobju od 1740 do 1848 hkrati pa ugotavljam etape, ki so bile pred tem v razvoju slovenskega knjižnega jezika. V nalogi so nekateri za Korosko nove najdbe, ki bistveno spreminjajo sliko o tem, kako se je uporabljal slovenski jezik tudi v javnem življenju.

Koroška sem povprašal o pretevanju naše manjšine onstran meje. »Pretevanje so ocenili koroški Slovenci in dolnovni ljudje iz vse Jugoslavije kot revizijo avstrijske državne pogodbe. Seveda se ne smemo zadovoljiti s to formalno ugotovitvijo, ampak moramo videti v zvezi s tem aktom tudi vse negativne posledice. Lahko bi rekli, tragedije v življenju marsikaterga koroškega Slovenca. A saj to ne zveni pesimistično — tudi to preizkušnjo bomo prestali,« je prepričan Domej. Njegov tovariš, ki je medtem prišel, Franc Wakounig iz Minca pri Sentvidu v Podjunu, tudi seminarist, pa je še prišel: »Saj nisem sam. Na naši strani so tudi nemško govoreči avstrijski demokrati. To so naši sobojemniki uresničevati avstrijske državne pogodbe, so naši zavestniki v boju proti pretevanju.«

MANCA KOSIR

Montreal

KOPRSKA TELEVIZIJA

SOBOTA, 17. VII.
20.55 - 23.30 Otvoritev iger:

NEDELJA, 18. VII.
16.55 - 18.35 Košarka: JUGOSLAVA - PORTORIKO

23.20 - 23.50 Veslanje - KV

23.50 - 0.20 Telovadba: ob. vaje

M - Z

0.20 - 0.50 Boks: KV

0.50 - 1.00 Kolesarstvo, ekip. kro-

nometer

1.00 - 2.00 Plavanje

PONEDELJEK 19. VII.
18.30 - 18.45 Dviganje uteži, 52 kg

18.45 - 18.50 Streljanje, prosto s pi-

stolo

18.50 - 19.00 Moderni peterboj - Ja-

hanje

19.00 - 19.15 Telovadba ob. vaje M-Z

19.15 - 19.30 Boks, KV

20.00 - 20.15 Igre

20.15 - 21.00 Igre

23.00 - 23.30 Veslanje, KV

23.30 - 24.00 Telovadba, pr. vaje - Z

24.00 - 0.30 Boks, KV

0.30 - 1.00 Igre

1.00 - 2.00 Plavanje

TOREK, 20. VII.
18.00 - 18.15 Dviganje uteži, 56 kg

18.15 - 18.25 Moderni peterboj, sab-

ljanje

18.25 - 19.15 Telovadba, pr. vaje - Z

19.15 - 19.40 Boks, KV

19.40 - 20.20 Igre

20.20 - 20.25 Jadranje

20.25 - 20.30 Streljanje

23.00 - 23.45 Košarka - UNILATERAL

23.45 - 0.15 Odbojka - Nogomet

0.15 - 1.00 Telovadba pr. vaje M

1.00 - 2.00 Plavanje

SREDA, 21. VII.
18.30 - 18.45 Dviganje uteži, 60 kg

18.45 - 19.00 Rokoborba, G - R

19.00 - 19.30 Igre

19.30 - 19.55 Streljanje

19.55 - 20.00 Moderni peterboj - stre-

ljanje

20.00 - 20.05 Jadranje

20.05 - 20.35 Telovadba - pr. vaje - M

20.35 - 21.00 Boks KV

20.35 - 21.00 Telovadba, F - Z

24.00 - 0.20 Igre

0.20 - 0.40 Boks, KV

0.40 - 0.50 Moderni peterboj - Pla-

vaje

0.50 - 1.00 Kolesarstvo - zasl. vožnja

1.55 - 2.35 Košarka: JU - ZDA

v odmoru košarke

Plavanje

ČETRTEK, 22. VII.
18.30 - 18.45 Dviganje uteži, 77,5 kg

18.45 - 19.00 Rokoborba G - R

19.00 - 19.35 Telovadba - M - F

19.35 - 19.40 Streljanje

19.40 - 20.00 Igre

20.00 - 20.10 Sabljanje

20.10 - 20.30 Skoki v vodo

20.30 - 20.55 Boks - KV

20.55 - 21.00 Jadranje

23.00 - 0.15 Košarka: JU - ITALIJA

0.15 - 0.35 Boks - KV

0.35 - 0.50 Kolesarstvo, hitr. na pisti

0.50 - 1.00 Moderni peterboj - kros

1.00 - 2.00 Plavanje

PETEK, 23. VII.
17.30 - 19.00 Telovadba, F - Z

19.00 - 19.10 Rokoborba, G - R

19.10 - 19.25 Dviganje uteži, 75 kg

19.25 - 19.40 Skoki v vodo

19.40 - 21.00 Rokomet, JU - SZ

23.00 - 23.40 Atletika

23.40 - 24.00 Kolesarstvo - hitrostno

0.00 - 0.30 Boks - KV

0.30 - 2.00 Atletika

SOBOTA, 24. VII.
17.30 - 18.50 Telovadba F - M

18.50 - 19.00 Jahanje - dresura

19.00 - 19.10 Sabljanje

19.10 - 19.15 Streljanje

19.15 - 19.30 Rokoborba, GR

19.30 - 20.00 Igre

20.00 - 20.30 Boks KV

21.30 - 23.10 Atletika

23.10 - 0.10 Veslanje F - Z

0.10 - 1.00 Igre

1.00 - 2.00 Plavanje

NEDELJA, 25. VII.
16.30 - 17.00 Rokoborba, F

17.00 - 17.30 Igre

17.30 - 18.00 Boks - KV

18.00 - 18.05 Streljanje

18.05 - 18.30 Dviganje uteži, 82 kg

18.30 - 18.40 Jahanje, zapreke

18.40 - 18.50 Skoki v vodo

18.50 - 19.00 Sabljanje

19.00 - 20.45 Veslanje, F - M

22.45 - 0.30 Atletika

0.30 - 1.00 Boks - KV

1.00 - 2.00 Plavanje

PONEDELJEK, 26. VII.
18.30 - 18.45 Sabljanje

18.45 - 19.00 Dviganje uteži, 90 kg

19.00 - 20.00 Igre

20.00 - 20.05 Jadranje

20.05 - 20.25 Jahanje, zapreke

20.25 - 21.00 Boks - KV

22.00 - 0.40 Atletika

Kanadski televizijski uslužbenici

so predložili stavo in tako vse

kaže, da homo velikim športnim

degetdom v Montrealu le lahko

sledili po televiziji. Prenosov ne

bo manjkalo in ker se bodo ne-

kateri zavlekli celo tja do ranih

jutranjih ur, bodo morali biti

najbolj vneti televizijski gledal-

ci v kar dobri fermi, če bodo

hotel vztrajati do konca. Vseka-

kor, prenosov bo toliko, da bodo

zadovoljili gledalca, se tako zve-

zega športnih doživetkov; da se

bodo nasi bralci lažje orien-

tirali v emorjus vsega, kar bo

prislo k nam preko umetnega

satelita, pričujemo danes spo-

rede vseh treh televizij, ki jih

pri nas vidimo.

Opozorjamo pa, da bo lahko

prislo v te spredeh še do manj-

ših sprememb in novih oddaj,

kolikor bi se ta ali ona jugo-

slovska ali italijanska ekipa

uvrstila v višji del tekmovanja,

ker je bilo pred igrami predvi-

deno.

0.40 - 1.00 Boks, KV

1.00 - 1.30 Igre

1.30 - 2.15 Rokomet: JU - ZRN va-

rianta

TOREK, 27. VII.
17.10 - 18.40 Košarka

18.40 - 19.00 Rokomet, odbojka, va-

terpolo

19.00 - 19.40 Boks 1/4

19.40 - 19.55 Dviganje uteži, 110 kg

19.55 - 20.15 Judo, PF

20.15 - 20.20 Jadranje

23.00 - 0.00 Košarka - UNILATERAL

0.00 - 0.30 Boks 1/4

SOBOTA, 27. VII.
21.00 - 23.30 otvoritev (2.)

NEDELJA, 18. VII.
22.30 - 2.00 pregled (2.)

PONEDELJEK, 19. VII.
12.00 - 13.30 pregled - Rim (2.)

13.30 - 16.00 pregled - Montreal (2.)

22.00 - 2.00 neposredni prenos (2.)

TOREK, 26. VII.
12.00 - 13.30 pregled - Rim (1.)

13.30 - 16.00 pregled - Montreal (1.)

22.30 - 2.00 pregled in neposredni prenos (1.)

SREDA, 21. VII.
12.00 - 13.30 pregled - Rim (1.)

13.30 - 16.00 pregled - Montreal (1.)

21.30 - 2.00 pregled in neposredni prenos (1.)

ČETRTEK, 22. VII.
12.00 - 13.30 pregled - Rim (1.)

13.30 - 16.00 pregled - Montreal (1.)

20.00 - 2.00 pregled in neposredni prenos (1.)

PETEK, 23. VII.
12.00 - 13.30 pregled - Rim (1.)

13.30 - 16.00 pregled - Montreal (1.)

18.00 - 1.30 pregled in neposredni prenos (1.)

SOBOTA, 24. VII.
12.00 - 14.00 pregled - Rim (2.)

14.00 - 16.00 pregled - Montreal (2.)

20.00 - 2.00 pregled in neposredni prenos (2.)

NEDELJA, 25. VII.
12.00 - 13.30 prenos - Rim (2.), pre-

gled - Rim (2.)

13.30 - 16.00 prenos - Montreal, pre-

gled - Montreal (2.)

SOBOTA, 17. VII.
21.00 - 23.30 otvoritev

NEDELJA, 18. VII.
15.55 - 17.30 jugoslovska oddaja iz

Montreala

22.50 - 2.00 igre, gimnastika, boks,

kolesarstvo, plavanje

PONEDELJEK, 19. VII.
15.15 - 18.45 pregled OI

23.00 - 2.00 igre, gimnastika, boks,

plavanje

TOREK, 20. VII.
16.25 - 18.55 pregled OI

22.50 - 2.00 igre, gimnastika, pla-

vaje

SREDA, 21. VII.
16.25 - 18.55 pregled OI

22.00 - 2.00 gimnastika, igre, boks,

m. peterboj, kolesar-

stvo, plavanje

ČETRTEK, 22. VII.
13.30 - 16.00 pregled OI

23.20 - 3.30 igre, boks, plavanje,

veslanje, gimnastika,

vkjučno rokomet Ju-

goslavija - SZ

PETEK, 23. VII.
15.55 - 18.55 pregled OI

22.10 - 4.15 atletika, boks, igre,

gimnastika

SOBOTA, 24. VII.
14.00 - 16.00 pregled OI

21.00 - 23.10 atletika

44.10 - 2.00 igre, kolesarstvo, boks,

plavanje

NEDELJA, 25. VII.
13.30 - 16.00 pregled OI

19.00 - 20.00 veslanje

22.00 - 2.00 veslanje, igre, atletika,

boks, plavanje

PONEDELJEK, 26. VII.
16.00 - 18.00 pregled OI

18.30 - 18.45 jugoslovska oddaja iz

Montreala

22.00 - 2.30 atletika, boks, igre,

vkjučno rokomet Ju-

goslavija - ZRN

TOREK, 27. VII.
16.15 - 18.45 pregled OI

22.50 - 2.00 jahanje, nogomet, boks

SREDA, 28. VII.
16.00 - 18.40 pregled OI

18.40 - 18.55 jugoslovska oddaja iz

Montreala

21.00 - 2.00 atletika, rokomet

ČETRTEK, 29. VII.
16.20 - 18.50 pregled OI

21.00 - 24.00 atletika

PETEK, 30. VII.
15.25 - 17.55 pregled OI

17.55 - 18.40 kajak, boks

18.40 - 18.55 jugoslovska oddaja iz

Montreala

22.10 - 0.10 atletika

SOBOTA, 31. VII.
14.00 - 16.00 pregled OI

16.00 - 17.00 igre, jahanje, kajak

22.30 - 3.30 atletika, boks

Uredništvo, uprava, oglašni oddetek,
TRST, Ul. Montecchi 6 PP 559 — Tel. 79 38 08 79 46 38 79 58 23 76 14 70
Podružnica Gorica, Ul. 24 Maggio 1 — Tel. 83 3 82 - 57 23
Naročnina
Mesečno 2.100 lir — vnaprej plačano celoletno 20.500 lir. Letna naročnina
za izposredstvo 31.000 lir, za naročnike brezplačno revija "DANES".
V SFRJ številka 2,50 din, ob nedeljah 3.— din, za zasebnike mesečno 30.—
lirno 300.— din, za organizacije in podjetja mesečno 40.—, letno 400.— din
Poštni tekoči račun za Italijo Založništvo tržaškega tiska, Trst 11-5374

PRIMORSKI DNEVNIK

Stran 8

17. julija 1976

Za SFRJ
Oglas
Ziro račun 50101-603-45361 «ADIT» • DZS • 61000 Ljubljana,
Gradišče 10/II nad. telefon 22207
Trgovski 1 modul (širina 1 stolpec, višina 43 mm) ob de-
lavnih 13.000, ob praznikih 15.000.
Finančno-upravni 500, legalni 500, osmrtnice in sožalja 250 lir za mm višine
in širini 1 stolpca. Mali oglasi 100 lir beseda. IVA 12%. Oglasi za tržaško in
goriško pokrajino se naročajo pri oglašnem oddelku ali upravi. Iz vseh drugih
pokrajin Italije pri SPL.
Odgovorni urednik Gorazd Vesel
Izdaja in tiska ZTT - Trst

DANES V PRESTOLNICI SAUDOVE ARABIJE

Vrhunski sestanek treh arabskih poglavarjev

Sudan ne bo protestiral pred Varnostnim svetom - Amerikanci zapuščajo Libanon

KAIRO, 16. — Državni poglavarji Egipta, Sudana in Saudove Arabije se bodo sestali jutri v Riadu (prestonica Saudove Arabije), da bi se poimenovali o vrsti važnih vprašanj. Pogovori bodo trajali tri dni. Vest je sporočil kairski časopis «Al Ahram». Časopis poudarja, da bo do tega tristranskega vrhunškega posvetovanja, ki prej ni bilo predvideno, prišlo na pobudo saudskega kralja Khaleda, ki je povabil v Riad predsednika Sadata in Nimerija. Ne ve se še, o kakšnih vprašanjih se bodo pogovarjali.

Skupaj s Sadatom in Nimerijem, pripominja časopis, bosta odstopovala v Riad tudi egiptovski ministar za obrambo in zunanje zadeve. Konkretno gre za generala Mohameda Gamasija in Ismaila Fahmija. Sudanski predsednik Nimeri je prišel v Kairo pred tremi dnevi, kjer se je pogovarjal s predsednikom Sadatom v zvezi s ponesrečenim prevratniškim poskusom v Sudanu. Osebnih svetovalec kralja Khaleda Sejk Kamal Adnan, pripominja «Al Ahram», bo izročil Sadatu osebno poslanico arabskega glavarja, v sredo pa se imel triurni sestanek v Aleksandriji s Sadatom in Nimerijem.

Iz New Yorka sporočajo medtem, da se je Sudan odrekal svoji nameri, da bi se protestiral pred Varnostnim svetom OZN glede domnevnega sodelovanja Libije pri ponesrečenem poskusu državnega udara proti sudanskemu predsedniku Nimeriju. Sudan pojasnjuje svojo namero s tem, da hoče zagotoviti dobro politično vzdušje in sodelovanje na področju Bliznjega vzhoda in Afrike.

Nekatero dobro obveščene osebe so izjavile, da je sudanski zunanji minister Mahgoub Makawi formalno preklicala zahtevo po sklicanju varnostnega sveta, potem ko se je pogovoril z drugimi arabskimi in afriškimi delegati po svojem prihodu v New York prejšnji tork.

Sudan je bil obtožen Libije, da je pripravila poskus državnega udara in sam predsednik Nimeri je bil zahteval, naj se varnostni svet sestane. Sudan je bil začasnó preklicalo to svojo zahtevo že prejšnji teden na poziv arabske zveze. Ni pa izključeno, da te zahteve ne bi ponovno postavil.

Iz Londona sporočajo medtem, da je ameriško veleposlanstvo v Beirutu pozvalo vse ameriške državljane, ki živijo v Libanonu, naj prihodnji tork zapustijo to državo. Skupni odhod ameriških državljanov bo pripravilo ameriško veleposlanstvo.

Začeti se s ponedeljkom bodo ameriški konzularni uradi v Beirutu prenehali popolnoma svoje delovanje. Podrobnosti o evakuaciji ameriških državljanov iz Libanona bodo objavili v kratkem.

Državljeni drugih držav, ki bi se zeli priključiti se v to akcijo Amerikancev, ki zapuščajo Libanon, so naprošeni, naj se povežejo s konzularno sekcijo ameriškega veleposlanstva v Beirutu. Angleško veleposlanstvo je naslovilo na svoje državljane poziv, naj izkoristijo to priključnost.

Odnosi med Ugando in Veliko Britanijo so še vedno zelo slabi zaradi nedavnih dogodkov v Entebbe. Ugandske oblasti so izgnale iz Ugande dva britanska državljana. (enega moškega in eno žensko), ker sta obtožena, da sta sodelovala s CIA.

Po sporočilu o izgonu je radio Uganda v nekem komentarju izjavila, da bi bilo nevarno in tudi brezupno, če bi Velika Britanija skušala odpravi iz letališča 500 angležev, ki se vedno živijo v Ugandi. Radio je pristavil, da vsi tisti, ki živijo v Ugandi, lahko računajo na popolno osebno varnost, če se ne vmešava v ugandske notranje zadeve.

Predsednik Idi Amin je izgnal ta teden drugega angleškega visokega

PO PRIMORSKIH EMIGRANTSKIH KOLOVOZIH - DRUGI DEL

Uspešno politično in organizacijsko delo v težkih gmotnih in materialnih razmerah

Težave s petim odborom iz klerikalnih vrst in s policijo

III.
Glavni odbor je imel pet članov. To je bil gibčen organ, ki ga je bilo možno sklicati v vsakem trenutku. Vse funkcije v glavnem odboru so bile po pravilih brezplačne. Seje so bile sklepne ob navzočnosti navadne večine članov - odborov, sklepe pa je odbor sprejemal z nadpolovično večino glasov odborov.

V pripravljalnem odboru za glavni odbor je sedelo pet antifašistov pri složnem in skupnem delu. Goreči tržaški rodoljub Fran Venturini, resni in preudarni Jože Pahor, temperamentni Alojzij Hreščak, večni Idrijanci Lado Božić. Zadnje mesto pa je bilo nestalo in na razpolago tako rekoč

nekakemu zastopniku emigrantov iz klerikalnih vrst. Tega problema nismo mogli drugače rešiti. Ostali štirje pa niso imeli nobene strankarske etikete. Znotraj organizacije in v njenem zunanjem delu so bili ti odborniki predvsem sovražniki fašizma in primorski emigranti. Izven organizacije pa so bili lahko še narodnjaki, liberalci, komunisti, klerikalci in še kaj, to je bila njihova privatna zadeva. Naravnost neazumljivo je bilo soglasje, ki je vladalo med temi ljudmi v organizaciji in se vsak dan še bolj krepi.

Maló težav je bilo le s petim odborom, ki se je neprestano menjaval oziroma, ki ga je za vogalom nenej menjaval. Za nobeno sejo nismo vedeli, ali bo prišel oni, ki je bil navzoč na zadnji seji ali pa bo nastopil spet novi obraz. Največkrat se je zgodilo zadnje. Prav posebno gotovo pa tudi ni bilo, če bo kdo s strani sploh prišel. Zato smo se morali za to udeležbo negvestano boriti. Imeli smo celo vtis, da nič kaj radi ne prihajajo v našo sredino in v našo organizacijo. Javno in glasno pa svojih čdnosov niso hoteli prekiniti. Vztrajali so tako ali drugače in bili obveščeni o vsem, kar se je v organizaciji dogajalo. Na sejah pa so vztrajno molčali in zvesto poslušali. Bili so nemi opazovalci. Med temi delegati so bili in pr. duhovniki Tonkili, Doktorci in vrsta drugih. Tako docela negotovo sodelovanje je trajalo do razpusta organizacije. Ni se pa vedno ponovilo v naslednjem obdobju; obnavljanja emigrantskih organizacij.

V tej mali skupitici avantgardnih starejših, zrelih mož in po Primorskem znanih in poznanih javnih in političnih delavcev sem se znašel kot pravi mlečnobor fantič. Prevzel sem glavno tajništvo. Se gorak sem prišel na to mesto iz šole Zorka Jelencija v Gorici. Prav zadnje čase smo se mladi na Primorskem odločili za nekaj narodni demokratizem, «iz naroda za narod». Pravzaprav smo se politično šele iskali. Če ni bilo tu še vse jasno in izdelano pa je bil docela jasen in izdelan naš antifašizem. Tak sem prišel v emigracijo, ki je dobila še močan idrijski poudarek. Svojeja idrijskega in kranjskega porekla nikjer nisem mogel skriti. To, da sem Idrijčan, Notranec in s tem tudi Kranjec, so mi kaj radi medli pod nos mnogi polnokrvni državljani SHS, ki so videli kako vemo za zasedeno Primorsko.

Da bo moja legitimacija tedanjih dni popolna, jo je treba osvetliti še z druge strani. Kaj neki so o meni mislili ostali odborniki, politično še popolnoma izklesani možje? Ni jim moglo biti vseeno s kom imajo opravka, saj sem zasedel sicer zelo odgovorno pa tudi pomembno in odločujočo funkcijo glavnega tajnika. O tem se je razvila na neki seji, ki je bila v Učiteljski tiskarni v Franciški ulici, razprava med predsednikom Avgustom Kozmanom, ki je nasledil Venturinija in J. Pahorjem ter A. Hreščakom. Zadnja dva sta odločno in glasno ugotavljala, da sem tako po svojem poreku kakor tudi po svojem

delu lahko samo njihov, to je na strani Pahorja in Hreščaka in prav nikjer drugje. Razgovor je pritegnil mojo pozornost, saj je bil odkrit, tovariški in je odkrival toplotno ozračje, v katerem smo tedaj delali. Moram priznati, da sta Pahor in Hreščak zelo močno vplivala name z vsem svojim žitjem in bitjem. Te sejem sem vedno spominjal, posebno tedaj, ko je v našo sredo prišel še Ivan Regent.

Glavni odbor se je ukvarjal v pretežni meri s sestavljanjem pravil, na svojih sejah pa je razpravljati tudi o problemih emigracije, sprejemal sklepe in ukrepe ter pripravljati sestanke in predavanja za svoje ljubljanske člane. Glavni odbor je istočasno vodil namreč tudi ljubljansko krajevno organizacijo. Seje glavnega odbora so bile navadno v pisarniških prostorih Učiteljske tiskarne, kjer se je iskalo tudi učiteljsko glasilo. Pri njem in pri učiteljski stanovski organizaciji sta sodelovala tudi Pahor in Hreščak. Z njuno pomočjo smo tako dobili kosček strehe in zavetja.

Širše sestanke smo sklicevali v popoldanskem ali zgodnjeevečernem času v «damski» sobi v prvem nadstropju kavarnе Emona nasproti glavni pošti. Dnevni red sestankov so bili pretežno: predavanja, poročila in razprave. Sestankom so vedno prisostvovali tudi zastopniki ljubljanske policije po službeni dolžnosti. Če je bil Primorec in je sestanek slučajno zamudil, je šlo kar v redu, sicer pa je bilo vzdušje zelo moreče.

Organizacijsko področje dela, zbiranje naslovov emigrantov iz vse države, dopisovanje z njimi, priprave za ustanavljanje krajevnih organizacij je bila naloga tajništva oziroma tajnika. Mnogo je bilo tega dela, za katerega opravljanje je bil potreben lokal, neko središče, na katerega naj bi se emigranti obračali, iz njega prejemale navodila, nasvete in podobno. Za poslovanje pa so bila potrebna tudi določena sredstva. Teh seveda ni bilo, od nikoder, zato smo morali zbirati med seboj sredstva za poštnino in pisarniški material.

Lažje smo prišli do lokala, ki je bil sicer nadstrež, revent, imeli pa nismo to srečo, da po najeminihi ni nikoli nihče vprašal. Omenil sem že, da je bilo to zavetišče nad policijsko postajo pri železniškem prehodu na Dunajski cesti. Vse kar je bilo v tej podstrešnici, sta bila polomljena pisalna miza in stol. Prava zaporniška celica.

V tem beraskem blugu ni bilo peči. Zadovoljili smo se z dejanskim stanjem in izbica je postala emigrantska delavnica in o srednja točka emigracije. Tu sem vladal in gospodaril kot glavni tajnik, držal v rokah organizacijske vaje, razvijal propagando in prejel in odpravljati pošto. Ostali člani glavnega odbora sem kaj sploh niso prihajali. O svojem delu sem stalno poročal na sejah in pri tem bil deležen vsestranskega zaupanja in podpore glavnega odbora. V tem blugu sem prestopal tudi stransko zimo 1928-29. Črnilo se ni nikoli odtilo. Če sem hotel pisati, sem moral najprej s papir ogeti pero in nato se tinitnik in tako priti do tekočega črnila. Pri tem pa mi je močno zanohtalo in borba z mrazom je bila huda. O pisalnem stroju tega sploh nisem mogel niti pomisliti. Toda kljub tem bednim pogojem je delo teklo.

Lado Božić

(Nadaljevanje sledi)

Zahteve zastopnikov zasebnih strank na procesu v Latini

Visoke zaporne kazni za Izza, Ghira in Guida

LATINA, 16. — Za današnji potek procesa proti obtožencem mora Rosarie Lopez so bili značilni posegi zagovornikov. Predsednik potnega sodišča je odprl debato, potem ko so v prejšnjih dneh zagovorniki treh obtožencev zmanj poskušali zavleči proces. Porotni sodišče pa je odobilo vse zahteve in tako se je končno le zaključil dokazni postopek.

Danes sta govorila dva zastopnika civilnih strank, in sicer senator Tomassini ki zagovarja koristi očeta Rosarie Giuseppea Lopezja ter senator Franco Luberti za mater Donatelle Colasanti in za brata Rosarie Lopez. Tudi davi je bilo v dvorani precej ljudi. Na zatonji klopi ni bilo nikogar.

Senator Tomassini je posvetil posebno pozornost osebnosti in vzgoji obtožencev. Med drugim je omenil kazensko preteklost Andreje Ghire in Angela Izza, posebnost v zvezi s podoben epizodo splošnega nasilja do katere je prišlo pred nekaj leti in ki na srečo ni imelo tako hudih posledic kot zločin v Circeu. Angelo Izza je bil tedaj obsojen na dve leti in štiri mesece zapor.

Ko je zaključil svoj govor, je Tomassini dejal: «Nčemo maščevanja, toda niti usmiljenja. Zahtevamo obsodbo, ki bo odražala pravico».

Odvetnik Franco Luberti je dejal, da ima zločin v Circeu posebne značilnosti zlasti zato, ker gre za ubogi dekleti, ki se nista mogli braniti in ki sta postali žrtvi nasilja, kateremu sta postala bogastvo in moška nudost, in tudi sovraštvo do vsega kar je drugačno in kar prizadeži obtoženci niso hoteli spoštovati. Propast Izza, Ghire in Guida je istočasno propast njihovih družin. Zastopnik zasebnih strank je potem opisoval okolje v katerem so živeli obtoženci ter se posebej poudaril bogastvo njihovih očetov. Nadalje je omenil pomanjkanje njihove kulture in izobrazbe, njihovo nagnjenost k nasilju in k surovim odnosom do drugih. Odločno pa je nastopil proti domnevi, da so obtoženci ravnali tako kot so ravnali, ker naj ne bi bili popolnoma pristevni. Med drugim je vzkljnil: «To ni ravnanje norih ljudi. Vse kar so napravili Izza, Ghira in Guida, so storili ker so dobro vedeli za kaj gre in so tudi to hoteli storiti. Gre za nesocialne mladenčce, ki jim je lasten visok indeks nagnjenosti k zločinu. Luberti je nadalje analiziral tudi odnose obtožencev do žensk.

Na filmskih platnih

Hollywood, Hollywood, 1976

Ko so predvajali film «That's Entertainment» (Čeja una volta Hollywood), smo izrazili upanje, da bi spričo njegovega uspeha distributerji ponovno predvajali vsaj najbolj znane izmed musicolomke. Žal do tega ni prišlo, prišlo pa je do drugega dela antologije, «That's Entertainment Part II» (Hollywood, Hollywood, 1976), ki nekako še poostri omejenost prvega filma, se pravi posevsem naključno povezavo drohcev. Zdelo bi se, kot da je ameriška hiša Metro Goldwyn Mayer, medtem videla antologijo italijanske Titanus («Un sorriso, uno schiaffo, un bacio in bocca»), od katere ta drugi ameriški film ne, kako pozvame igralecina z drohčij filmov. Skoraj vsi odlomki so namreč prekratki in brez kriterija rezani.

Kljub temu je sededa film vreden ogleda, kajti v njem najdemo mojstrske odlomke z Genom Kellyjem, Fredom Astairom, Ginger Rogers, Cyd Charisse, Judy Garland, Eleanor Powell, Ann Miller, Kathryn Grayson, Nelson Eddyjem in Jeanette MacDonald, Mauricem Chevalierom, Bingom Crosbyjem, Leno Horne, Debbie Reynolds, Esther Williams, Jimmyjem Durnantejem in nešteto drugimi. Prikazani so tudi neglasbeni odlomki, med katerimi se najbolj izkažejo tisti z brati Marx ter s Spencerjem Tracyjem in Katherine Hepburn. Morda je tokrat tudi «reditch», preslavljenosti o odlomkov; vidimo vendar ples Grete Garbo in petje producenta in avtorja besedil Arthurja Freda.

Navedli smo seveda le nekaj prizorov kljub vsemu zelo bogatega izbora (italijanska verzija je žal rahlo skrajšana — še vedno pa traja dve uri).

Tudi v prejšnjem filmu je bilo nekaj na novo režiranih prizorov, v katerih so se prikazale nekdanje zvezde. Tokrat so ti prizori bolj homogeni: v njih nastopata Gene Kelly in Fred Astaire, režiral jih je Kelly sam. Če je bil v prejšnjem filmu nekako poudarek na nostalgiji prikazanem propadu sedanosti, je tokrat nekako poudarjena kontinuiteta s preteklostjo. Posebno zanimivi pa so v novi antologiji začetni naslovi, ki jih je izdelal slavni Saul Bass: po dolgih letih, sredi katerih se je Bass povrnil v režijo, se je Bass povrnil k ustvarjanju naslovov.

C. Andrew: «BLOODY VIRGIN»

Največja zanimivost tega grškega filma je moiva v italijanskem naslovu, Bodisi «Bloody Virgin» kot ime režiserja C. Andrewa pa sta sad domišljije italijanskih distributerjev, ki so poangležili tudi imena igralcev (med katerimi imamo vtis, da je navedenih več ženskih imen, kot je v filmu ženski vlog: izmišljeni interpreti so Lefty Garryl, Lynn Adams, Magda Leffa, Lila Fless ...).

Bralcé je gotovo že razumel, da mu distributerji nudijo ta film kot pornografski proizvod. Italijanski naslov ne dopušča dvomov: «Hard-core profumo di vergine». Kot bo kdo že vedel, je «hard-core» angleški izraz, ki opredeljuje izraziti pornografski film.

Z resničnimi spolnimi scenami, medtem ko so prizori v filmih «soft-core» simulirani.

Italijanska cenzura je vendar še daleč od tega, da bi dovolila «hard-core», ki se vendar še dovoljuje specializiranim režijam. V Italiji ima celo «soft-core» težave, kot pričajo tolikšne zaplembé. Zadnje čase je igralo filmov te vrste, Franco Gonnella, celo prizadevala obsodba. Vsi filmi, ki se proizvajajo v Italiji, temeljijo predvsem na razkazovanju golih teles lepih igralok (od Laure Gemser - Emma-nuelle Nera pa do številnih igralok filmov Brunella Rondija; v zadnjem «I prossenti» (I maniaci sessuali), ki se sedaj predvaja, so zbrane kar skupaj Juliette May-niel, Stefania Casini, Silvia Dionisio, Alessandra Ferrara, Sonja Jean-nine, Ilona Staller), Celo, ko je v Italijo prišla slavna igralka francoskega «hard-core» Claudine Baccarie, so z njo napravili «soft-core» filme.

Teško je bilo torej verjeti, da bo ta grški film odgovarjal naslovu. In tako res je, saj so v njem mli spolni prizori celo sekundarnega pomena spričo deklativske zgodbe, ki tu tudi ni bogve kaj zanimiva. V trstu pa je bil sre-dila film vključen hkrati «hard-core» film, «Lecherous Monica», kar je bilo z lahkoto izvedljivo, saj si nekeje v filmu protagonista oledujeta drzni film. ki je bil verjetno v izvirniku dosti manj drzen.

Italijanski distributerji so menda odkrili grški film. Najbolje se že drugi s čisto izmišljenim naslovom, «La gola profonda di Madame D», ki naj bi ga režiral Paul Roman.

S. G.

VELE-IZIJA

SOBOTA, 17. JULIJA 1976

ITALIJANSKA TELEVIZIJA

Prvi kanal

13.00 Poljudna znanost: OLIMPIADA
13.30 DNEVNIK
14.30 V evroziviji: Tenis; za Davisov pokal
ITALIJA — ŠVEDSKA
18.30 Program za mladino:
Ideje in nasveti za življenje na prostem
19.40 Izžrebanje loterije
19.45 Nabožna oddaja
20.00 DNEVNIK
20.45 PER UNA SERA D'ESTATE
Glasbena oddaja, katero vodi Claudio Lippi.
V današnji oddaji bodo kot gosti nastopili Renato Carosone, Trio De Paula, Ornella Vanoni, Isabella Biagini ter Raffaella Carrà
21.50 DNEVNIK
22.00 Srečanja na Rdečem planetu:
KAKSEN JE MARS?
Ob koncu VESTI DNEVNIKA 1 in Vremenska slika

Drugi kanal

16.30 V evroziviji iz Francije — Versailles:
TOUR DE FRANCE
18.00 RUBRIKE DNEVNIKA 2
18.30 I DUE ORFANELLI — DVE SIROTI, film
20.00 DNEVNIK 2 — ODPRTI STUDIO
20.45 ALI' BABA', risani film
21.00 V povezavi preko satelita z Montrealom
OLIMPIJSKE IGRE
Nocoj se bodo, kot kaže, začele olimpijske igre, za katere je na vsem svetu vedno več prikritih in negativnih sodb. Sam Avery Brundage, Američan, ki je toliko let vodil olimpijski odbor, je tik pred svojo ostavko rekel, da se boji za bodočnost olimpijskih iger, kajti «gigantizem, profesionalizem, tehnologija in kemija so zlagoma pokvarile olimpiade, jim odvzele njihovega borbenega duha». Po njegovem mnenju bi morali olimpijskim igram dati bolj človeške dimenzije, kajti le tako jih bodo rešili.
Nekateri menijo, da so Kanadčani, ki so pripravili sedanje olimpijske igre, v začetku ubrali pot, ki jo je dal v svoji «poroki» Brundage. Svoji akciji za pripravo olimpijskih iger so dali za geslo — preprostost. Pripravam olimpijskih iger so namenili 300 milijonov dolarjev, kar pa vendarle ni tako malo, v resnici pa so porabili eno milijardo 200 milijonov dolarjev. Ob zaključku DNEVNIK 2 — ZADNJE VESTI

JUGOSLOVANSKA TELEVIZIJA

Ljubljana

19.25 Veliki raziskovalci: ALEKSANDER VON HUMBOLDT
20.30 DNEVNIK
20.50 Tedenski zunanje-politični komentar
20.55 Montreal:
OLIMPIJSKE IGRE 76. PRENOS ZACETNE SLOVESNOSTI
DNEVNIK
22.45 Pogovor s TV gledalci

Koper — barvna

20.30 Otroški kotiček
20.40 DNEVNIK
20.55 OLIMPIJSKE IGRE V MONTREALU, prenos

Zagreb

18.45 DNEVNIK
19.15 Festival otroka v Šibeniku
20.30 DNEVNIK
20.55 Montreal: OLIMPIJSKE IGRE 76
23.30 POROČILA
23.35 STROKOVNJAK ZA NERESENE PRIMERE, celovečerni film

TRST A

7.15, 8.15, 13.15, 14.15, 17.15, 20.15 Poročila; 7.05 Jutranja glasba; 11.35 Izbor iz tedenskih sporedov; 13.30 Glasba po željah; 14.45 Dejstva in mnenja; 15.45 Oddaja za avtomobiliste; 17.00 Motivi iz nedavne preteklosti; 18.30 Klasiki dvajsetega stoletja; 19.10 Ženski liki v romanu; 19.30 Pevska revija; 20.50 «Levstik v Trstu, radijska igra; 21.30 Vaše popevke; 22.30 Glasba za lahko noč.

KOPER

7.30, 12.30, 13.30, 14.30, 18.30, 21.30 Poročila; 6.40 Glasba za dobro jutro; 8.00 Jutranje popevke; 9.30 Plošče; 10.49 Z nami je; 10.15 Glasbeni portret; 10.45 Glasba in nasveti; 11.15 Orkester Leon Intra; 11.45 Ansambel Ele Sam-moco; 12.05 Glasba po željah; 14.15 Plošče; 14.35 Najnovejši LP-ji; 15.35 Italijanski zbori; 16.00 La Vera Romagna folk; 16.45 Poje Uro Mojer; 17.00 Glasba po željah; 17.30 Primorski periskop; 17.45 Zabavna glasba; 18.00 Vročih 100 kw; 18.35 Zajopno in zagrzm; 19.00 Prenos RL; 20.30 in 21.35 Glasbeni vikend; 23.00 Ples na glasbo.

RADIO 1

7.00, 8.00, 12.00, 13.00, 17.00, 19.00, 21.00 Poročila; 8.30 Jutra-

SLOVENIJA

7.00, 8.00, 11.00, 13.00, 16.00, 20.00 Poročila; 6.15 Danes za vas; 7.20 Rekreativa; 9.08 Glasbena matineja; 10.05 Pionirski tednik; 10.35 Počitniški pozdravi; 11.35 Turistični napotki; 12.03 Sedem dni na radiu; 13.10 Godala v ritmu; 13.30 Kmetijski nasveti; 13.40 Veseli domači napetvi; 14.00 Danes do 14.00; 4.30 Priporočajo vam ...; 15.05 S pesmijo po Jugoslaviji; 16.45 «Vrtljak»; 17.45 S knjižnega trga; 18.05 Na poti v Verona; 18.30 Gremo v kino; 19.05 Polletni divertimento; 20.40 Ansambel Atija sovrta; 20.50 Lahko noč, otroci!; 21.01 Sobotna glasbena panorama; 22.00 Za prijetno razvedrilno; 22.30 Oddaja za izseljenke; 00.05 s pesmijo v novi teden; 2.03 Zvoki; 3.03 Glasbena skrinja; 4.03 Koncert; 5.03 Lahke note.

BATALJON V KRITICNIH ZIMSKIH DNEH

Objektivne razmere, v katerih je deloval bataljon, so bile zlasti v začetku februarja 1945 izredno kritične: Pivko in Brkine je še vedno pokrivala debela snežna odeja, sovrážnik je celotno območje dnevno nadzoroval z močnimi silami in iskal po snegu sledove za partizani, ropal kmetom hrano in krmo za živino ter jih teroriziral; problem obleke in obutve za borce pa še vedno ni bil rešen: velika večina borcev je imela zelo slabe čevlje, mnogi so jih povezovali z žico ali vrvice, da jim ne bi razpadli, nič bolje ni bilo z obleko. Zaradi takšne opreme so bili borci nespособni za daljše pohode in zimske boje, zato se je bojna in manevrska sposobnost enote zelo zmanjšala. Zveze štaba bataljona s štabi XII. korpusa, Notranjega oddreda in glavnega štaba Slovenije so bile s Pivke tedaj še vedno redne; otežkočene pa so bile z bataljonovimi deli v Brkinih in Istri, medtem ko so bile s štabom IX. korpusa in 30. divizije po 3. februarju dalj časa prekinjene, sicer pa do konca vojne dokaj neredne in nezanesljive. Pošta je prihajala z zamudo 2 do 4 tednov. Tako je n.p.r. štab IX. korpusa poslal 24. februarja prepustnice za člane bataljonovega štaba, dobili pa so jih šele 4. aprila.

Problem prehrane je bil zlasti za enote, ki so bile na Pivki, čedalje težji. Pomanjkanje živih naslovov in denarja v bataljonovi blaginji, čedalje strožji sovražnikov nadzor nad nabavami živil v Trstu in čedalje ostrejša kontrola nad prevozi po cestah so vedno bolj onemogočali nakupe, posebno tiste z boni in potrdili. Zato je bataljonski štab 31. januarja prosil trgovca Aleksandra Ličena in Kristjana Hodnika iz Ilirske Bistrice, naj odstopita moko za bataljon. In res sta potem poslala manjšo količino živil v Podgoro.

(Nadaljevanje sledi)

ISTRSKI ODRED

(ODLOMKI IZ KNJIGE V AVTORJEVEM IZBORU)

S podreditvijo bivšega Istrskega odreda IX. korpusa se ni v priključitvi enoti vsebinsko in organizacijsko nič spremenilo. Ukrep pa je bil politično zelo pomemben, ker je končno združil vse slovenske partizanske enote pod enotnim vojaškim poveljstvom in s tem v geografskem obsegu usklajdal vojaške pristojnosti s politično odgovornostjo v enotni vojaškopolični upravni enoti.

Štab IX. korpusa je — kot priča že njegova prva odredba — že od začetka posvečal veliko skrb potrebam borcev svoje nove enote, čeprav so tedaj njegove glavne operative enote delovale v izredno težkih razmerah. Ko pa je prišla 25. februarja 2. četa 4. bataljona 18. brigade v Cerkljo, je ne mudoma dodelil novo orožje, vsem borcem pa nakazal nove obleke, perilo in čevlje, kar je izredno vzpodbudno vplivalo na njihovo bojno moralno.

Prvo obvestilo o priključitvi IX. korpusa je dobil bataljonski štab 30. januarja 1945 z radijsko depešo iz GS NOV in PO Slovenije. Dne 1. februarja pa je prejel še radijsko depešo št. 98 iz štaba IX. korpusa o vključitvi v 18. SNOUB (Bazoviško) in 30. divizijo. Zato je še isti dan preimenoval

dotedanji 4. bataljon 9. brigade v 4. bataljon 18. SNOUB (Bazoviško) in o tem obvestil vse svoje enote. Korpusovi odredbi št. 73 in 99 pa sta prispeli v štab bataljona po kurirski zvezi šole 16. februarja.

Štab 4. bataljona je na zahtevo štaba IX. korpusa v odredbah št. 73 in 99 le-tuemu odgovoril 3. februarja z obširnim pismom. Poročal je, da šteje bataljon 228 borcev, odsotnih pa je 38. Seznanil je, da je tudi z razmestitvijo, o borotivnosti in glavnih problemih delovanja bataljona. Še posebej pa je poudaril, da je moštvo treh čet zelo slabo oblečeno in obuto, medtem ko je mobilizacija zaradi vsakodnevnega sovražnikovega nadzorstva in zapadlega snega trenutno nemogoča.

Dva dni pozneje je štab 4. bataljona na zahtevo načelnika štaba podpolkovnika Franja Rustje obširno in podrobno poročal tudi štabu 30. divizije o stanju v bataljonu in razmerah na njegovem operativnem območju. Dne 4. februarja je bataljon sicer obiskal član štaba 30. divizije kapetan Anton Manfreda-Jaka, ki pa ni mogel dati bataljonskemu štabu podrobnejših